This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit.
The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
https://kksu.co.in/

Digitization was executed by NMM

https://www.namami.gov.in/

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhedi
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
https://egangotri.wordpress.com/

॥१॥

श्रीगणेशाय नमः॥ श्रीदक्षिणामूर्तये नमः॥
अनंताख्यगुरुं नौमि कवित्वप्रतिभाकरं॥ शास्त्र
वल्लीजलधरं स्फुरत्कीर्तिकरं परं॥१॥ अनाद्याया
खिलाद्याय मायिने गतमायिने॥ अरूपाय सरूपा
य दक्षिणामूर्तये नमः॥२॥ नमः शिवाय शांताय का
रणत्रयहेतवे॥ निवेदयामि चात्मानं त्वं गतिः परमे
श्वर॥३॥ नत्वा श्रीशंकराचार्यचरणांभोरुहद्वयं॥
काशीनाथः प्रतनुते शिवभक्तिरसायनं॥४॥ तत्र शि
वभक्तिर्द्विविधा॥ मुख्या गौणी चेति॥ तत्रेश्वरविषय
कोनुरागाख्यचित्तवृत्तिविशेषो मुख्या भक्तिः॥ तथा
च भक्तिमीमांसासूत्रं॥ सा परानुरक्तिरीश्वरे॥ ईश्वरः
शिव इति॥ तथा च शिवरहस्ये॥ ईश्वरः शिव इति वेद वे१

॥१॥

स्यैव श्रुतिस्ततः॥ सर्वभावेन सततं भजनीयो महेश्व न१
रः॥ महादेवं विहायान्यं सुरं यः समुपासते॥ समू
र्ख इति विज्ञेयः सत्यं सत्यं न संशयः॥ यः शंकरं वि
हायान्यं सुरमर्चितुमिच्छति॥ समुखस्थां सुधां
त्यक्त्वा क्षारांभः पातुमिच्छति॥ यः शंकरं समालो
क्य न स्तोत्रं कर्तुमिच्छति॥ सऍ दुर्भगो भाग्यः स व६
पापोपभाजनं॥ यः शंकरं समालोक्य प्रणामान्
न करिष्यति॥ स दग्धदेह इत्येव ज्ञेयः पापकुलाश्र
यः॥ यः शंकरार्चनध्याननतिस्तुतिर[illegible]तः सदा
तस्यैव जननी धन्या जन्म तस्यैव सार्थकं॥ यस्य सां
बे महादेवे संसक्तं चित्तमन्वहं॥ तस्यैव हि पिताध
न्यस्तस्यैव कुलमुन्नतमिति॥ अमरकोशेपि॥ शं

Acc.No. - ~~2929~~ M859

Title - शिवभक्तिरसायन

Sub - भक्ति.

Author - काशीनाथ भट्ट.

पत्रे - 56.

Checked 2012

K K S U LIBRARY
RAMTEK
441 106
M-859
Dist Nagpur

7

भुरीशः पशुपतिः शिवः शूली महेश्वरः॥ ईश्वरः
शर्व ईशानः शंकरश्चंद्रशेखर इति। पशुपतिरिति।
पशूनामाब्रह्मस्तंबपर्यंतानां पतिः नायकः पशु
पतिः॥ तथा च स्कांदे। ब्रह्माद्यास्तंबपर्यंताः पश
वः परिकीर्तिताः। तेषां हि नायको यस्मात् शिवः
पशुपतिः स्मृत इति॥ अथातो भक्तिजिज्ञासेति
सूत्रोपात्ता भक्तिस्तत्स्वरार्थः। तस्याः परेति विशेष
मुख्यां णं। परां भक्तिमुद्दिश्य अनुरक्तिर्लक्षणत्वेन विधी
यत इति तदर्थः॥ कैवल्योपनिषदि। श्रद्धाभक्तिः
ध्यानयोगादवेहीति॥ शिवतत्त्वविषयास्तिक्य
बुद्धिः श्रद्धा॥ भक्तिः शिवभक्तिः॥ सा च भक्तिस्त्रि
धा। मानसी। वाचिकी। कायिकी च। तथा च लिंग

पुराणे। तस्मात्सेवा बुधैः प्रोक्ता भक्तिशब्देन भूय
सी॥ भजनं भक्तिरित्युक्तं वाङ्मनःकायकर्मभि
रिति॥ गारुडपुराणेपि॥ भज इत्येष वै धातुः से
वायां परिकीर्तितः॥ तस्मात्सेवा बुधैः प्रोक्ता भक्तिः
साधनभूयसीति॥ तद्भेदाः स्मरणकीर्तनादयो
बहवः। प्रवेष्टुं च परंतपेति श्रीविष्णुवचनं॥ अत्र प्र
वेष्टुमित्यनेन शिवभावाख्यो मोक्ष उच्यते। सोपि शि
वभक्त्यैव लभ्यत इत्यर्थः॥ अत एव भक्तिमीमांसायां
तत्संस्थस्यामृतत्वोपदेशादिति। तथा च स्कांदे॥
यश्रुभीन्निगीतः पुत्रः शिवभक्तिरतो भवेत्॥ तदेव कुल
मुत्कृष्टं धन्य इत्यपि मन्महे॥ यस्मिन्कुले समुत्पन्नः शि
वपूजापरो भवेत्॥ किमत्र बहुनोक्तेन शिवभक्तिर्मुमु

॥३॥

क्षुभुरिति॥ निस्समभ्यभिचारेण कर्तव्या सत्यमुच्यते॥
कश्यप उवाच॥ इत्येतं स्कारवचः श्रुत्वा विप्रमुख्यास्तमादयः सु
राः॥ शिवभक्तिरताः संतः स्तपस्त्रिपुर्दुरासदं॥ पश्यैतान्
शंकरान् प्रथन्यान्महेशाराधनोत्सुकान्॥ एतेषां शंकरा
दन्यः पूज्यो नास्त्येव सर्वथा॥ शिवान्यं नार्चयंत्येते स्वप्ने
पि शिवतत्पराः॥ न नमंति च मोहेनाप्यशिवं संस्थितव्र
ताः॥ भजंति चंद्ररेखांकं त्रिशूलांकं महेश्वरं॥ बिल्वप
त्रादिभिः सम्यक् पूजयंति स्तुवंति च॥ शिवलिंगं पूजयं
ति प्रणमंति स्तुवंति च॥ पश्यंति च प्रयत्नेन शिवलिंगं
समर्चितं॥ एते सर्वेप्यनेनैव जन्मना शिवपूजकाः॥
शापमुक्ता भविष्यंति महेशानुग्रहान्मुने इति॥ कौर्मे
प पि शिव उवाच॥ त्यक्त्वान्यभक्तिं मदनुग्रहेण मामेव
ये संततमर्चयंति॥ तेभ्यः शिवेभीप्सितमर्थमीशो दा

॥३॥

स्यामि तेभ्यो भक्तजनाभिसेव्यः॥ स्कांदे॥ कीर्तनीयो म
हादेवो जिह्वया पुण्य[illegible]तया॥ महेशकीर्तनं यस्मा
न्महापातकनाशनं॥ भुक्तिमुक्तिप्रदे पुण्ये शिवश्रवण
कीर्तने॥ ततस्सोयत्नतः कार्यो ब्राह्मणाद्यैर्मुमुक्षुभिरि
ति॥ शिवरहस्येपि॥ दुर्लभा दुर्लभानंदिन् शिवभक्तिर्न
संशयः॥ सा मुक्तिदायिनी भक्तिः शैवी पा[illegible]ऽनन्य
संश्रया॥ श्रध्ययानन्यगामिन्या मुक्तिर्भवति सर्वथा॥ श्र
धा शिवे हि कर्तव्या सैव मुक्तिप्रदायिनी॥ शैवी श्रधा कै
ल्यवस्त्रश्रधा सा कामदुग्ध्रुवं॥ सा मोक्षफलदा तस्मात्
शिवे श्रधाति दुर्लभा॥ महेश्वरश्रधयैव मुक्तिः प्राप्या ज
नैर्यतः॥ तस्मान्महेश एवैष श्रधा कार्या प्रयत्नतः॥ महा
दानानि यज्ञाश्च ये च सर्वे स्वदक्षिणाः॥ तपांसि यानि घो
राणि तपांसि फलदः शिवः॥ कौर्म्ये॥ येनानंताः कृताः

सम्यगस्वमेध्याः शिवप्रिये॥ तेनैव शैवी संप्राप्यात्र
ध्यानान्येन सर्वथा॥ तपांसि येन चोग्राणि कृता
नि बहुध्या मुदा॥ तेनैव शैवी संप्राप्या अध्यानान्ये
न सर्वथा॥ किमुक्तेनात्र बहुना महद्भाग्येन शांभ
वी॥ भक्तिर्भवति नाल्पेन भाग्येनैतत् ध्रुवं ध्रुवमि
मिति॥ रामायणे॥ भक्तिस्त्रैविध्याद्भक्तस्यापि त्रैवि
ध्यं॥ तत्र तामसं भक्तमाह॥ रामायणे॥ यस्तु हिंसां
समुद्दिश्य दंभं मात्सर्यमेव च॥ भेददृष्टिश्च संरंभी भ
क्तो मे तामसः स्मृतः॥ अस्यार्थः॥ दंभं पूजालाभा
दिफलकं॥ मात्सर्यं परगुणादेर्या भेददृष्टिः अरिमि
त्रादिदृष्टिः॥ राजसं भक्त भक्तमाह॥ फलाभिसंधि

भोगार्थी य्यन कामो यशस्तथा॥ अर्चादौ भेदबुध्या मां
पूजयेत्स तु राजसः॥ अस्यार्थः॥ भोगः ऐहिकः॥ अर्चा
दौ प्रतिमादौ॥ आदिना स्थंडिलादिपूजास्थानसंग्रहः॥
भेदबुध्या॥ सात्विकं भक्तमाह॥ परस्मिन् अर्पितं यस्तु
कर्म निर्हरणाय वा॥ कर्तव्यमिति वा कुर्यात् भेदबुध्या स
सात्विकः॥ अस्यार्थः॥ परस्मिन् मयि अर्पितं भगवतः प्रे
रणया मया कृतं तेन स एव तुष्यत्विति बुध्विश्वरार्पणं॥
निर्हरणाय॥ पापनाशाय॥ एतत्फलीभूतं निर्गुणभ
क्तियोगदृष्टांतः यथा गंगांबुनोंबुध्यौऽति अनेनाभेदवि
षयत्वं मनोवृत्तेर्दर्शितं॥ ७॥ लक्षणमाह॥ मद्गुणश्रवणा
देव मय्यनंतगुणालये॥ अविच्छिन्ना मनोवृत्तिर्यथा गं
गांबुनोंबुधौ॥ तदेव भक्तियोगस्य लक्षणं निर्गुणस्य

हि॥अस्यार्थः॥अविछिन्नामनोवृत्तिरिसंतेनअनंतगु
णालयेमयियाविछिन्नमनोवृत्तिरेतत्सगुणध्यानस्य
प निर्गुणध्यानस्यलक्षणप्रोक्तं॥पाद्मेनारायणः॥देव
तासार्वभौमस्तुशंकरःसर्वकामदः॥धर्मार्थकाममोक्षा
णांदातासांबशिवःस्वयं॥शंकरोविष्णुतपसासंतुष्टोवि
ष्णवेमुदा॥ददौवैकुंठभुवनंततोदेवोत्तमःशिवः॥अन्येभ्यो
पिचदेवेभ्यःप्रीतःतत्तपसाशिवः॥लोकान्निष्टान्ददौ
पूर्वमतोदेवोत्तमःशिवः॥वेदाःसर्वेमहादेवंस्तुवंतिविवि
धामुदा॥तदन्येनस्तुवंत्येवमतोदेवोत्तमःशिवः॥यथाश्रे
ष्ठोमनुष्येषुब्राह्मणोब्रह्मवित्तमः॥तथादेवेषुसर्वेषुश्रेष्ठः
सांबःशिवप्रभुः॥उमयासहितोदेवःसोमइत्यभिधीय
ते॥उमाज्ञानमयीशक्तिःसैवविद्येतिगीयते॥विद्येति
मोक्षप्रदज्ञानस्वरूपत्वाद्विद्या॥विद्याःसर्वास्सुमार

पाविद्यानामीश्वरःशिवः॥विद्यापतिर्नदेवोन्यो
विद्यान्यत्रनयाध्रुवं॥ईशानःसर्वविद्यानांभूताना
मीश्वरःशिवः॥विष्णुर्ब्रह्मादिदेवानांप्रभुःसांबःस
दाशिवइति॥स्कांदेपि॥विष्णोरप्यजनितासोमोब्र
ह्मणःपवनस्यच॥आकाशस्यापिजनिताउषधी
नामपामपि॥तथाचबृहज्जाबालोपनिषदि॥ब्रह्मा
सोमोहंपवनःसोमोहंसोमःपवतेजनितामतीनां
सोमोहंजनितादिवः॥सोमोहंजनितापृथिव्याःसोमो
हंजनिताग्नेःसोमोहंजनितासूर्यस्यसोमोहंजनितेंद्र
स्यसोमोहंजनितोतविष्णोःसोमहंजनितामनश्चंद्र
मसोर्येदानांभुर्वेभूत्सुयारादीनांसर्वेषांलोकानांचवि
श्वंभूतंभुवनंचित्रंबहुधाजातंजायमानंचयत्तत्सर्वं

स्य सोमोहमेव जनिता इति ॥ काशीखंडे ॥ देवदेव महा
देव शंभो शिव शिवेति च ॥ धूर्जटे नीलकंठेश पिनाकि
न् शशिशेखर ॥ त्रिशूलपाणे विश्वेश रक्ष रक्षेति भाषणै
रिति ॥ कौर्मे ॥ एवंविधे कलियुगे दोषाणामेकशोधनं ॥
महादेवनमस्कारः ध्यानं दानमिति स्मृतिः ॥ अथ ध्यान
योगमाह ॥ शारीरकभाष्ये ॥ अस्ति तावत् नित्यशुद्धबु
द्धमुक्तस्वभावं सर्वज्ञं सर्वशक्तिसमन्वितमिति ॥ अ
त्र यदा तमस्तन्न दिवा न रात्रिर्न सन्न चासन्शिव एव के
वलमिति श्रुतेः ॥ अमूर्तेन स्वमूर्तिस्तु तेनाकल्पि[illegible]
स्वलीलया ॥ सर्वैश्वर्यगुणोपेता सर्वज्ञानमयी शुभा ॥
सर्वगा सर्वरूपा च सर्वदृक् सर्वकारिणी ॥ सर्वैकवंद्या
सर्वाद्या सर्वदा सर्वसंहृतिः ॥ परिकल्प्येति तां मूर्तिमी

श्वरी शुद्धरूपिणी ॥ अंतर्दध्ये पराख्यं यद्ब्रह्म सर्वगमव्य
यं ॥ अमूर्तं यत्पराख्यं वै तस्य मूर्तिरहं प्रिये ॥ अर्वाचीनप
राचीनाम्नीश्वरं मां जगुर्बुधाः ॥ इत्यादिश्लोकैस्तस्या मूर्त
स्य शिवस्य लोकानुग्रहार्थं लीलागृहीतां द्वितीयां मूर्तिं
सूतसंहितायां ॥ उमार्द्धविग्रहा शुद्धा त्रिनेत्रा चंद्रशेखरा ।
नीलग्रीवा परानंदप्रमोदा तांडवप्रिया ॥ ब्रह्मविष्णुमहारु
द्ररूपास्या गुणमूर्तिभिः ॥ सर्वमूर्तिविहीनस्य सर्वभूता
धिपस्य च ॥ तथाप्येषा परा मूर्तिरित्येषा शाश्वता श्रुतिरि
ति ॥ शैवपुराणे ॥ यः शिवः सर्वभूतानामीश्वरः स्वत एव
तु ॥ ईश्वरः सर्वविद्यानां स एवादिगुरुर्बुधः ॥ तस्य शिष्या
महाविष्णुः सर्वज्ञानमहोदधिः ॥ तस्मादस्य परिज्ञातो
ब्रह्मा सर्वजगत्प्रभुरिति ॥ श्वेताश्वतरोपनिषदि ॥ तमी
श्वराणां परमं महेश्वरं तं देवतानां परमं च दैवतं ॥ प

तिंपतीनांपरमंपरस्ताद्विदामदेवंभुवनेशमीड्यं॥नतस्य
कार्यंकरणंचविद्यतेनतत्समश्चाभ्यधिकश्चदृश्यते॥नत
स्यकश्चित्पतिरस्तिलोकेनचेशितानैवचतस्यलिंगमिति॥अ
थर्वशिखायां॥शिवएकोध्येयःशिवंकरःसर्वमन्यत्परित्यज्या
इतिशिवशब्दवाच्यस्यवस्तुनएवध्येयत्वमिति॥यज्ज्ञानान्मोक्ष
रूपंफलमुच्यते॥सनत्कुमारसंहितायांच॥त्रिलोकीमेकका
लंकायेमांध्यायंतिशंकरं॥नस्यमानंत्रयीनेत्रंचंद्रार्धकृतशेखरं
उमामहेश्वरं॥रूपंदक्षिणामूर्तिमेवच॥मृगटंकधरंदेवंनीलकं
ठमथापिवा॥पंचाननमयीमूर्तिंहृदिध्यायंतियेजनाः॥अनंता
मूर्तयःशंभोर्यत्रवारमतेमनः॥तामेवचिंतयेद्यस्तुसयातिपर
मांगतिमिति॥स्कांदेकाशीखंडे॥स्तुतयऊचुः॥तब्रह्मगुवाच॥
यदंतस्थानिभूतानियतःसर्वंप्रवर्तते॥यदाहुस्तत्परंतत्त्वंसरु
द्रस्त्वेकएवहि॥यजुरुवाच॥योयज्ञैरखिलैरीशोयोगेनचस
मिज्यते॥येनप्रमाणंहिवयंसएकःसर्वदृक्शिवः॥सामो

येनेदंभ्राम्यतेविश्वंयोगिभिर्योविचिंत्यते॥यद्भासा
भासतेविश्वंसएकस्त्र्यंबकःपरः॥अथर्वोवाच॥यं
प्रपश्यंतिदेवेशंभक्त्यानुग्राहिणोजनाः॥तमाहुरेकं
कैवल्यंशंकरंदुखतस्करंमिति॥ऋतुविष्णीउवाच॥
शिवयारममाणोसीपरब्रह्मशिवःकथं॥तदुदीरितमा
कर्ण्यप्रणवात्मासनातनः॥अमूर्तोमूर्तिमान्भूत्वाह
समानउवाचेतौ॥प्रणवउवाच॥नस्वैषभगवान्श
क्त्यास्वात्मनोव्यतिरिक्तया॥कदाचिद्रमतेरुद्रोलीलारूप चि
धरोहरः॥असौहिभगवानीशःस्वयंज्योतिःसनातनः॥
आनंदरूपातस्यैषाशक्तिर्नागंतुकीशिवा॥उक्तोप्येवंत
योर्निष्ठंनाज्ञातंशिवमायया॥इति॥बृहदारण्योपनिष
दि॥सइममेवात्मानंद्वेधापातयेततःपतिश्चपत्नीचा
भवतामिति॥शिवपुराणेपि॥परमात्माशिवःप्रोक्तो

॥८॥

शिवाशैवप्रकीर्तिता इति ॥ सूतसंहितायां ॥ अथ
परशिवभक्त्या सांद्रेदानंदपूर्णपरमशिवमनुस्मृय
स्वात्मरूपेण सूतः ॥ मुनिगणमवलोक्य प्राह साक्षा
द्गुणाब्धिर्जनपदाहितस्वरूपं वेदितव्यं नु किंचित्पूति ॥
शिवपुराणे ॥ वेदादौ यः स्वरः प्रोक्तो ॐकाराख्यो महेश्व
रः ॥ सृजते सर्वभूतानि पंचमूर्तिः सदाशिवः ॥ त
था च श्रुतिः ॥ यो वेदादौ स्वरः प्रोक्तो वेदांते च प्रतिष्ठितः ॥
तस्य प्रकृतिलीनस्य यः परः स महेश्वर इति ॥ अस्यार्थः ॥
वेदाः नाम अग्निमीळे पुरोहितं इषे त्वोर्जे त्वा इत्यादिरूपक्र
म्य तस्मिन् उपक्रमे यः स्वरः यो वर्णः प्रणवरूपो अस्ति म
न्वस्वरः प्रणवो ध्यानकाले व्याकृते जगत्कारणे लानो भ
वति अकारोकारमकारेषु विराट् हिरण्यगर्भाव्याकृतानि
ध्यात्वा विराड्रूपमुकारे प्रविलाप्य तं चोकारं हिरण्यग

॥८॥

र्भरूपमूलप्रकृतिरूपे मकारे प्रविलापयेत् तस्य च प्रकृ
तौ लीनस्य प्रणवस्य यः परस्तु तुर्यमात्रारूपेण नादे ध्यात
व्य उत्कृष्टरूपोऽस्ति सोयं महेश्वरो विज्ञेयः ॥ सूतसंहिता
यां ॥ लीयमानमिदं सर्वं ब्रह्मण्येव हि लीयते ॥ न लीयते प
रं ब्रह्म सदा सत्यस्वभावतः ॥ तथा विष्णुश्च रुद्रस्य प्रकृतौ
च लयं गतौ ॥ माया तु प्रलये काले परस्मिन्परमेश्वरे ॥ सत्य
बोधसुखानंदब्रह्मरूपा[illegible]दिसंज्ञिते ॥ अत्र संसार
रुग्द्रावकत्वाद्रुद्रशब्दवाच्यं ब्रह्म ॥ पदं यस्य रमं [illegible] विधेशा
शदेवाखिलदेहिनां ॥ परं परं परममद्वैतं स शिवः सांबवि
ग्रहः ॥ स्कांदे ॥ क्रमेण लभ्यते ह्येषां मुक्तिराराधनाद्द्विजाः ॥
आराधनान्महेशस्य तस्मिन् जन्मनि मुच्यते ॥ शिवरहस्ये ॥
मल्लिंगार्चनतत्पराः हृदि सदा मामेव कार्यां मुदा ध्यायंते
मम नाम शंकर महादेवाखिलेशप्रभो ॥ गौरीनाथ शिवे
श्वरेति मम ले भक्त्या जपंतः परं सततं संस्मरंतमपास्तभो

॥९॥

गाविषयाः शैवाग्रगण्याः शिवे ॥ श्रीमद्रूदेवनामकेज
यरमभटसुतवाराणसीगर्भसंभवकाशीनाथविरचि
ते शिवभक्तिरसायने प्रथमोल्लासः ॥ ॐ अथ यच्छुद्धज्ञेयं
न तत्साक्षात्कारहेतुः किंतु उपासनारूपज्ञानमेव तथा
श्रूयते ॥ ध्यात्वा मुनिर्गच्छति भूतयोनिं समस्तसाक्षी
तमसः परस्तादिति ॥ कैवल्योपनिषदि ॥ तथा च स्कां
दे सौरसंहितायां ॥ शिखाग्रे द्वादशांगुल्ये ब्रह्मरंध्रे
यचांबिके ॥ भ्रुवोर्मध्ये तथा तालौ कंठकूपे तथा हृदि ॥
नाभिकंदे तथाधारे ध्यायेत्सांबं त्रिलोचनं ॥ आधारे
ष्वपि चोक्तेषु भाविकं ज्योतिरूपकं ॥ ध्यायेन्मौनिस्थ
लानित्यं भोगमोक्षमवाप्नुयात् ॥ कालोत्तरे ॥ स्थिरलिंगेस
दा कार्यं सिद्धिकामैः प्रयत्नतः ॥ भुक्तिमुक्तिप्रदं पुंसां रु
चे लिंगे शिवार्चनं ॥ सर्वत्र संस्थितः पूज्यः सर्वाधारेषु

॥९॥

सर्वदा ॥ तथापि लिंगे भगवान् पूजां गृह्णाति धूर्जटिः ॥
ॐ संपूर्णा फला पूजा मंत्रद्रव्यक्रियागुणैः ॥ तथापि लिं
गे संपूर्णा पूजा भवति षण्मुख ॥ सौरसंहितायाम
पि ॥ पीठरूपहरिः शंभुर्लिंगरूपधरः परः ॥ शिवस्य ॥
शिवपूजापरो नित्यं शैवः शिवपरायणः ॥ नित्यलो
कवैकुंठे गणपत्यैव सर्वथा ॥ शिवनाम समं नाम ना
स्ति नास्ति न संशयः ॥ सत्यं सत्यं पुनः सत्यमुद्धृत्य भु
जमुच्यते ॥ सर्वदेवोत्तमं सांबं यो चयिष्यति शंकरं ॥ स
नमस्तु वशं याति सत्यं सत्यं न संशयः ॥ यस्तु बिल्वतरो
र्मूले मुख्यो [illegible] मस्तुं जयं जपन् ॥ तस्य मस्तु भयं नास्ति
सत्यं [illegible] सत्यं मयोच्यते ॥ बिल्वमूले महादेवं लिंगरू
पिणमास्तिकाः ॥ पूजयंत्यतियत्नेन मस्तु पापाविमुक्त
ये ॥ सिध्यंति संपदस्तस्य बिल्वमूले शिवार्चनात् ॥

॥२०॥

द्विजउवाच॥ममवैकुंठवासोवादेवइत्यभिनम्यतं॥
ततोविष्णुरुवाचेदंवचनंसुरसंनिधौ॥विप्रवैकुंठवा
सोपिमयादातुंनशक्यते॥अधिकारोमयाप्राप्तोवै
कुंठस्यशिवार्चनात्॥तुभ्यंवैकुंठवासोपिमयादातुं
नशक्यते॥शिवपूजांविनातत्रवाससत्वसंतदुर्लभः
स्वतंत्रःपार्वतीनाथःसर्वदेवशिखामणिः॥ससमा
राधितोभीष्टंप्रयच्छतिनसंशयः॥अस्यत्वंआवयंस
र्वेश्लाघ्यानात्रसंशयः॥स्कांदेशिवरहस्ये॥अस्ये
तद्दुर्लभंजन्मकलौप्राप्यापिमानुषं॥यदिनाराधयेत्
शंभुंतस्यजन्मनिरर्थकं॥शिवैकशरणोभक्ताकलौ
यदिवसेन्नरः॥तस्यमोक्षोभवत्येवसत्यंसत्यंमयोच्य
ते॥मोक्षोभवतिमर्त्यानांशंकरस्यैवपूजया॥सत्यंस
त्यंपुनःसत्यमुद्धृत्यभुजमुच्यते॥महादेवमहादेवम

॥२०॥

महादेवे२

हादेवेतिवादिनां॥वत्संगौरिवगौरीशोधावंतमनुधा
वति॥महादेवमहादेवेत्ययंध्वनिः॥सुधियोमुक्तिकां
तायाःपाणिग्रहणडिंडिमः॥महादेवमहादेवमहादे
वेत्ययंध्वनिः॥संसारबीजदावाग्निःसत्यंसत्यंनसंशयः॥
कोटयोब्रह्महत्यानांअगम्यागमकोटयः॥सद्यःप्रलयमा
यांतिमहादेवेतिकीर्तनात्॥महादेवेतिनामेदंयःशृणो
तिवदिष्यति॥नतस्यनरकावासंसत्यंसत्यंनसंशयः॥
भस्मोद्धूलितसर्वांगंमहादेवेतिवादिनं॥स्पृष्टुंशक्तःकथं
भृत्याकालमृत्युरपिस्व[illegible]यंमीति॥शिवरहस्ये॥यंयंदेवं
समुद्दिश्यनमस्काराःकृतानरैः॥तेसर्वेपिनमस्काराःप्र
विशंत्येवमांशिवमिति॥यंयंदेवंसमुद्दिश्ययायापूजाकृ
तामुदा॥सामय्यिप्रविशत्येवपूजासर्वापिसर्वदा॥मद
न्यःकर्मफलदःकथंभवितुमर्हति॥मत्तोपिमदधीना

॥११॥

स्तोविष्णुर्व्यापकरूदास्तुन॥ शैवपुराणे॥ शंकरार्चीरतं
शैवं दृष्ट्वा यो नाभिनंदति॥ न तस्मादधिकः पापी सत्यं
सत्यं न संशयः॥ शंकरार्चीरतं शैवं यो नार्चयति स्माद
घोरं रं॥ स याति नरकं यावदाचंद्रतारकं॥ अन्यदेवपरा दु
ष्टाः शंकरध्यानवर्जिताः॥ नष्टधर्मा दुराचारा भविष्यं
ति कलौ युगे॥ सर्वदेवोत्तमं सांबं महादेवमनामयं॥
अन्यदेवसमं ज्ञात्वा विनश्यंति कलौ युगे॥ रुद्राक्षधा
रणं स्यक्त्वाथ हस्ता बाले चोदितं॥ काष्ठमालालग्नकंठा
भविष्यंति कलौ युगे॥ श्रीरुद्रालंकृतान्वेदाननधीते
वदुर्जनाः॥ अन्याभ्यासपरा नित्यं भविष्यंति कलौ युगे॥
सर्ववेदस्तुतं पुण्यं शिवनामातिपावनं॥ स्यक्त्वान्यनाम
संसक्ता भविष्यंति कलौ युगे॥ शिवमायामोहितानां

॥११॥

अभाग्यानां दुरात्मनां॥ शिवार्चने कलौ प्रीतिर्न भविष्यति
सर्वथा॥ कलिंप्राप्य महादेवं योर्चयिष्यति सर्वदा॥ नत
स्मादधिकोप्यन्यः सत्यं सत्यं न संशयः॥ यस्यास्ति शं
करे नित्यं भक्तिरव्यभिचारिणी॥ तद्दर्शनेन पापानि
विनश्यंति बहून्यपि॥ शिवनामामृतास्वादमोदमाना
मनीषिणः॥ भूरिपुण्यप्रभावेण दृश्यंते खलु शांकराः॥
समेपि शैवद्विकारो न केतव्यः शुभेप्सुभिः॥ सत्यमेतत्
सत्यमेतदुच्चस्य भुजमुच्यते॥ मोक्षार्थी स शिवादन्यं यः पू
जयितुमिच्छति॥ स उन्मत्त इति ज्ञेयो वेदमार्गबहिष्कृतः॥
अथ परशिवलोकमाहिमा॥ शैवपुराणे॥ निष्कले स्याज्जते
योपि रुद्राविष्णुपितामहाः॥ प्रवर्तयंति संसारमहंकारा
दिसंभवाः॥ संहारसमये पि ते रुद्रविष्णुपितामहाः॥ ॥ला
तत्रैव तिष्ठंति सार्थ्यं प्रसेति॥ भो द्विज॥ दसमासस्येतपःसैलं

वैराजे [illegible] ऽप्यरजस्तमः॥ध्यतिराज्ञाविधानतःतेनतत्रतिष्ठं
तिनिस्वराः॥गायत्रीतिरिजोलक्ष्मीभारतीगिरिवासिनो॥
तिष्ठंतिमातरश्चापितत्रलोकेमहेशितुः॥परार्धकालेसं
हारेसत्यलोकादिवासिनः॥सर्वेलीनिप्रतसंगाःशिवलो
केप्रयांतिवै॥नासौनश्यतिसंहारेशिवलोकःसनातनः॥
वर्तितेतत्रभगवान्सर्वतोक्षिशिरोमुखः॥परेप्रलयकाले
चसलोकःपरमात्मनि॥वासिभिःसहितोयातिनिर्वाणं
जगदीश्वरे॥मनसानिर्मितोलोकःस्वमिच्छेपरमात्मना॥
गगनेतिष्ठतिद्रोणेनिराधारेहिरण्मयः॥प्रदीप्तार्कप्रका
शेनकांचनेनसुवर्चसा॥प्राकारेणावृतोलोकोदेवदेव
स्यधूर्जटेः॥द्वाराणितत्रचत्वारिकांचनानिवराणिच॥
मुक्ताखचितमध्यानिनानारत्नचितानिच॥तत्रातिष्ठं
तिविप्रेंद्रसत्यनपोमनोरमाः॥तत्ररत्नमयीभूमिःस्य

॥१२॥

रीमात्रसुखप्रदा॥तत्रास्तेसहितःपत्न्याषड्विंशःपुरु
षःपरः॥ओंकारवाच्यःश्चिद्रूपःपरमात्माक्षरःप्रभुः॥
यस्मिन्विवादाजायंतेवादिनोविविधात्मिकाः॥आ
त्मेसर्वांकरस्तत्रप्रकृत्यासहितःपरः॥यंपश्यंतिहृदि
ध्यानाद्योगिनोदीपसंनिभं॥स्वयमेवसतत्रास्ते
भगवान्प्रणवात्मकः॥गायित्रीभारतीलक्ष्मीरुमा
देव्यःपतिव्रताः॥तत्रैवसंतिविप्रेंद्रस्वंस्वंपतिमुपा
श्रिताः॥रुद्राणीकोटयस्तत्रससंख्याःसहस्रशः॥
परमैश्वर्यसंयुक्तैःक्रीडंतीहमातरः॥नाध्वयो
व्याध्यस्तत्रनमदोनचमत्सरः॥लोकेभगवतः
शंभोःसुखमेवोपजायते॥तत्रसाक्षात्स्वयंब्रह्मपर
मात्माक्षरात्मकः॥वर्ततेपरमानंदःप्रकृत्यासहितःपरः॥
ससांबमूर्तिमास्थायस्वयमेवनिरंजनः॥ब्रह्मोदीन्ह

जंति ब्रह्मन्परमां सनातनः ॥ आराधयंति ते रुद्रं वा ब्रा
मे नःकाय [illegible] कर्मभिः ॥ ते यांति तत्सुरं शंभोर्निवृत्ते पुनर्य
तः ॥ स लोको लभ्यते ब्रह्मन्महद्भिः सुकृतैः कृतैः ॥ यत्र यो
गेश्वरः साक्षात्स्वयमेवास्ति शंकरः ॥ ये शंचक्रगदापा
णिं ये भजंते जनार्दनं ॥ सर्वभावेन भक्तादि ते प्रयांतीह
तत्सुरं ॥ पितामहं शिवं विष्णुमेकीभावेन ये नराः ॥ विलो
कयंति ते लोकं ते प्रयांति न संशयः ॥ सर्वभूतहिता ये
च गोब्राह्मणहिताश्च ये ॥ स्वाश्रमाचारनिरतास्ते तं लो
कं प्रयांति वै ॥ उआदि सदर्शनात्तातः सोयमक्षविलोक
नं ॥ गायित्रीयोजपेन्नित्यं स तं लोकमवाप्नुयात् ॥ वारा
णस्यां प्रयागे वा येत्यजंति कलेवरं ॥ योगयुक्ताश्च ये नि
त्यं ते भजेयुश्च तत्सुरं ॥ दुर्लभा शंकरे भक्तिः शिवलोकः सु
दुर्लभ इति ॥ शिवरहस्ये ॥ नाहं वसामि कैलासे न वा मं
दरपर्वते ॥ न वा हिमाचले भद्रे काश्यामेव वसाम्यहं ॥ न स

न्यप्यत्र कैलासे विलासार्थं कदाचन ॥ विहाय काशी
मनिशं न वसामि मनोरमे ॥ ज्योतिःपुंजमयी काशी ज्ञा
नरूपा मनोरमा ॥ तया तु सदृशं वस्तु नास्ति ब्रह्मांडगोले
के ॥ शिवपुराणे पि परं शिवस्थानं ॥ शृणु विप्रेंद्र स्थानं प
शिवस्य परमात्मनः ॥ यन्न पश्यंति दुर्बुध्या ब्रह्माद्याद्वि
जसत्तमाः ॥ सांख्याश्चाप्यथवा योगाः ॥ न विदुस्तद्धिप्या
जनाः ॥ न विंदंति महास्तत्र उमालनच गणेश्वराः ॥ न
विष्णुर्वायुरिंद्रश्च न चान्ये द्विजसत्तमाः ॥ तस्यैव च प्र
सादेन यथाज्ञानं तथा शृणु ॥ शतकोटिसहस्राणां
योजनानां प्रमाणतः ॥ तस्योपपीठं देवस्य यत्र मु
ख्यः शिवोव्ययः इत्यादि ॥ शतं रुद्रसहस्राणि विष्णु
कोटिशतानि च ॥ शिवप्रसादात्क्रीडंति सर्वेपि ग

॥१५॥

तत्कल्मषाः ॥ स्कांदेपि ॥ षोडशावरणं चक्रं मध्यपीठो
परिस्थितमिति ॥ सांबपुराणे ॥ मम महिमा ॥ ब्रह्म
घ्नो वा सुरापो वा गोघ्नो वा गुरुतल्पगः ॥ शिवनामस्म
त्वापि वा मुच्यते सर्वपातकैः ॥ महापातकयुक्तो वा युक्तो
वाप्युपपातकैः ॥ ये भजंते महादेवं ते यांति परमां गतिं ॥
शैवागमेपि ॥ सर्वलोकपातिः शंभुर्मुक्तिदो नात्र संश
य इति ॥ भुक्तिमुक्तिप्रदः शिव इति श्रुतेश्च ॥ शास्त्रदाति
लके शैवयोगमाह ॥ शिवात्मनोरभेदेन प्रतीतिं परे वि पश्य
दुरिति ॥ अपरे शैवाः ॥ तथा चानंदभैरवे ॥ प्राणादि
तथा भावनं त्यक्त्वा हृदयसंपदः ॥ स्वात्मभावेनाचिंतेन वि
शेद्धि शिवपदं शनैरिति ॥ कौर्मे ईश्वरगीतायां ॥ अथ
वा भक्तियोगेन वैराग्येण परेण च ॥ चेतसा बोधयु

॥१५॥

क्तेन पूजयेन्मां सदा शुचिः ॥ सर्वकर्माण्यपि सदा
कुर्वाणो मत्परायणः ॥ मत्प्रसादादवाप्नोति शाश्व
तं पदमव्ययमिति ॥ अद्वेष्टा सर्वभूतानां मैत्रः करु
ण एव च ॥ निर्ममो निरहंकारो यो मद्भक्तः स मे प्रि
यः ॥ यो न हृष्यति न द्वेष्टि न शोचति न कांक्षति ॥ शुभा
शुभपरित्यागी भक्तिमान्यः स मे प्रियः ॥ समः शत्रौ
च मित्रे च तथा मानापमानयोः ॥ शीतोष्णसुखदुःखे
षु समः संगविवर्जितः ॥ चेतसा सर्वकर्माणि मयि सं
न्यस्य मत्परः ॥ निराशीर्निर्ममो भूत्वा मामेकं शरणं
व्रजेत् ॥ रत्नाद्यैः कारयित्वैवमर्चयेल्लिंगमेश्वर ॥ स
र्वलिंगमयं ह्येतत्सर्वं लिंगे प्रतिष्ठितं ॥ लिंगात्परतरं
नास्ति लिंगं मोक्षप्रदं मतं ॥ तस्माल्लिंगेर्चयेदीशं य
त्र क्वचन शाश्वतं ॥ अन्योक्तिया वक्तामप्युमोम्नि स्तूर्ये

१४

॥१५॥

मनीषिणां॥पाषाणेस्तानिनां नित्यं हृदि लिंगं तु यो
गिनो॥यावज्जीवं जपेत्सम्यक्प्रणवं ब्रह्मणो वपुः॥अ कृ
हं हि प्रणवस्यान्ते मकाराख्यः स्थितोव्ययः॥तस्मा
दरिष्ठः सर्वात्मा परं ब्रह्माणमेव चेति॥वार्तिकसं
मतिमाह॥अकारं पुरुषं विश्वमुकारे प्रविलाप
येत्॥उकारं तैजसं सूक्ष्मं मकारे प्रविलापयेत्॥
मकारं कारणं प्राज्ञं चिदात्मनि विलापयेदिति॥
स्कांदे॥अकारो भगवान् विष्णुरुकारस्तु पितामहः॥
मकारो भगवान् रुद्रः परमात्मा सनातन इति॥अ
ता यपुराणोत्तरे असंख्यानि शिवस्थानि तेषां म
ध्ये शिवस्याष्टौ स्थानानि मुख्यानीति॥तदुक्ता
नि शिवपुराणे॥[illegible]

॥१५॥

[illegible] इह लोके तु या
न्यष्टौ स्थानानि शृणु तानि मे॥रुद्रं रुद्रपदात्कोटि
रविमुक्तं महालयं॥गोकर्णं भद्रकर्णं च स्वर्णाक्षं स्था
नमष्टमं॥स्थानेष्वेतेषु सततं सान्निध्यं कुरुते भवः॥
अनुग्रहं च कुरुते भक्तानां भक्तवत्सल॥अथ अष्टौ हरि
श्चंद्रादि अष्टौ गुह्यस्थानानि तत्रैव॥महेश्वर उवाच॥स्व
यतां परमं गुह्यं येषु नित्यं वसाम्यहं॥हरिश्चंद्रपुं गुह्यं रं गु
श्रीपर्वतं तथा॥जलेश्वरं परं गुह्यं गुह्यमाम्रातकेश्वरं॥म
हाकालं परं गुह्यं गुह्यं मध्यमकेश्वरं॥देवदारुवनं गुह्यं म
हाभैरवमेव च॥गुह्यान्येतानि स्थानानि यः कश्चिदपि
गच्छति॥भक्त्या परमया युक्तो भक्तो वै श्रद्धयान्वितः॥एता
नि दृष्ट्वा यो भक्त्या तस्य तुष्याम्यहं सदा॥गुह्यस्थानगतो
यो मां भक्त्या वै श्रद्धयान्वितः॥बलिपुष्पोपहारैश्च गंधपुष्पै

विलेपनैः॥ प्रणिपातेन चान्येन यो मां समधिगच्छ
ति॥ अकामो वा सकामो वा गृहस्थेष्वेतेषु यो नरः॥ ब्रा
ह्मणः क्षत्रियो वैश्यो शूद्रोप्यंत्यज एव च॥ म्लेच्छो वा
क्रूरकर्माणः स्त्रियो वापि नपुंसकः॥ गाणापत्यं ध्रु
वं स्थानं शिवलोके महीयते॥ अक्षय्यस्य लोका
श्चैव तथाप्यन्ये मयंतिये॥ पितॄणां चैव मक्षयं स्थाने
ष्वेतेषु यो नरः॥ श्राद्धं दद्यान्महाभागो दद्याद्वापि ति
लोदकं॥ दर्भास्तरणसंकीर्णं दद्याद्वापि तिलोदकं॥
तेवाहि पितरः सर्वे स्वर्गलोकं व्रजंति ते इति॥ हाला
स्य माहात्म्ये॥ पुण्यक्षेत्रेषु सर्वेषु वरमानंदकान
नं॥ पुण्यतीर्थेषु सर्वेषु विशिष्टो मणिकर्णिका॥
सर्वेषु शिवलिंगेषु श्रीविश्वेशो महानिति ति॥ वि

श्वाधिको रुद्र इति॥ विश्वाधिकत्वेनानिखिलवि
कारोत्तीर्णस्य परमेश्वरस्य विकाररूपप्रपं चानुप्रवे
शो न घटते॥ ततः परमेश्वरमंतरेण जीवादिष्वेकतमः
पक्षे स्यादंतर्यामीति पूर्वप्राप्ते ब्रूमः॥ एषि म्याघंतर्यामित
वाश्रूयमाणपरमेश्वर एव सर्वांतरत्वादितद्धर्मव्यप
देशात्॥ शिवाय वीरेश्वरासि॥ सोंतरादंतरं प्राविशत् दि
ति परमेश्वरस्यैव सर्वात्मतयानुप्रवेशदर्शनात्॥ सर्वा
त्मांतर्यामि अमृत इति शिवएँ अनादिमुक्तोऽमृत इत्युच्य व
ते॥ अथ सर्वेत्रापि महाभारते॥ रूपस्य शिवरूपं जो निष्ठ
वै तत्प्रसादलब्धसकलप्रभावश्च वर्ण्यते॥ [illegible] तत्रै
तो य स्तौ पुरुषके अश्वत्थामानं प्रति शिववचनं॥ सत्यशौचा
र्जवत्यागैस्तपसा नियमेन च॥ क्षांत्या धृत्या च भक्त्या च क
र्मणा मनसा गिरा॥ यथावदहमाराध्यः कृष्णेनाक्लिष्टकर्मणा

॥१७॥

आ तस्मादन्यतमः दैदन्यो मम न विद्यत इति। द्रोणपर्वणि॥
द्रोणवधानंतरं अश्वत्थामानं प्रति श्रीवेदव्यासवचनं॥
देवदेवं यचिंत्यात्मा अभयो विष्णुरव्ययः॥ सर्वरूपं भवं ज्ञा
त्वा लिंगेर्चयति तं प्रभुं॥ सर्वरूपं भवं ज्ञात्वा लिंगे योर्चयति प्रभुः
प्रभु॥ तस्मिन्नभ्यधिकां प्रीतिं करोति वृषभध्वज इति॥ आ
रण्यपर्वणि तीर्थयात्राविधौ॥ ततो गच्छेत्सुपर्णाख्यं त्रिषु लो
केषु विश्रुतं॥ यत्र विष्णुः प्रसादार्थं रुद्रमाराधयत्पुरा॥ वरांश्च
सुबहून् लेभे दैवतैरपि दुर्लभान्॥ उक्तश्च त्रिपुरघ्नेन परितुष्टे
न भारत॥ अपि चास्मत्प्रियतमो लोके कृष्णो भविष्यति॥ त्वन्मु
खं च जगत्सर्वं भविष्यति न संशयः॥ अन्यैः प्राचीनचरितेभ्यो
ऽन्यैः॥ अत एव जगत्सर्वं त्वन्मुखं त्वत्प्रधानं भविष्यतीत्यर्थः॥
आनुशासनिके च॥ अस्य ब्रह्मा च विष्णुश्च त्वं च शक्र सहाम
रैः॥ अर्चयिष्ये सदा लिंगं तस्मात्तज्यतरोधिक इति॥ उपम
न्युवचने ब्रह्मविष्ण्वादीनां नित्यमेव शिवाराधकत्वं स्पष्टी

॥१७॥

कृतं॥ श्रीपरशिवस्य त्रिमूर्तिस्रष्टृत्वमानुशासनिके प्र
तिपादितं॥ स एव भगवानीशः सर्वतत्त्वावबोधकः॥ सर्वत वै
त्वविधानज्ञः प्रधानपुरुषेश्वरः॥ योसृजद्दक्षिणादंगाद्ब्र
ह्माणं लोकसंभवं॥ वामपार्श्वात्तथा विष्णुं लोकरक्षार्थमीश्वरं॥ क
युगांते चैव संप्राप्ते रुद्रं प्रभुरथासृजदिति॥ तेषामापत्ति
वारणादिना शिवस्य रक्षकत्वं शांतिपर्वणि प्रतिपादि
तं॥ यं विष्णुरिंद्र [illegible] प्रभुस्तथा ब्रह्मा लोकपितामहः॥ स्तुवे
ति विविधैस्तोत्रैर्देवदेवं महेश्वरं॥ तमर्चयंति ये शश्वद्दुर्गाण्य
त तितरंति ते॥ अत्र शिवाराधनस्य दुर्गतितरणोपायत्वोक्त्या वि
ष्ण्वादीनां स्तोत्रमपि तदर्थमित्यवसायात्॥ स्तुतिभिः प्रीतस्य
शिवस्य तत्संरक्षकत्वं विवक्षितमित्यवसेयं॥ शिवस्य तत्संह
र्तृत्वमपि शांतिपर्वणि प्रतिपादितं॥ ईश्वरश्चेतनः कर्ता पु
रुषः कारणं शिवः॥ विष्णुर्ब्रह्मा शशी सूर्यः शक्रो देवाश्च
सान्वयाः॥ सृज्यते ग्रसते चैव तमोभूतमिदं यदा॥ अप्रज्ञा
तं जगत्सर्वं तदा ह्येको महेश्वरः॥ अत्र संहाररुद्रस्याविभा

१८

सोऽविवक्षितः॥ तदास्येको महेश्वर इति वाक्यशेषात्तास्र
लस्लौके सृष्टिं संहृतिं चेति चकारेण रक्षा सूचिता॥ एवं च
ब्रह्मविष्णुरुद्राणामपि सृष्टिके मुक्तिके न्यायेन सर्वस्य ज
ग[illegible]तः कर्तेति सिद्धः॥ यतो वा इमानि भूतानीत्यादि ल
क्षणलक्षितब्रह्म शिव एवेत्यर्थात्सिध्यतीति तद्योतनार्थं दु
ते रुवानित्यर्थः॥ द्योतयन्तीति हेतौ शतृप्रत्ययः॥ श्वेताश्व
तरोपनिषदि॥ यदातमस्तं न दिवा न रात्रिर्न सन्न चासच्छि
व एव केवलं इति शिवशब्दवाच्यं वस्तु कारणत्वेन सकलपूर्व
वि भाविब्रह्मेति ज्ञायते॥ अपि च॥ मायां च प्रकृतिं विद्यान्मा
यिनं तु महेश्वरं॥ अस्यावयव[illegible]भूतैस्तु व्याप्तं सर्वमिदं ज
गदिति॥ [illegible] माया
मेव प्रकृतिं जगदुपादानकारणं विद्यात् ज्ञानीयात्॥ [illegible]
मायिनं तु मायोपाधिकमंतर्यामिणमेव महेश्वरं [illegible]
[illegible] मायाधिष्ठातारं निमित्तकारणं जानीयात्॥
महेश्वर अस्य मायिनोऽवयवभूतैः स्वांशरूपैश्चरा[illegible]चरात्मकैः

॥१८॥

जीवैः कृत्स्नमिदं जगद्व्याप्तमित्यस्याः श्रुतेरर्थः॥ य
त्सर्वसत्त्वादिविशिष्टं शिवतत्त्वं तदेव जगत्कारणं ब्र
ह्मेत्युच्यते॥ सर्वज्ञता तृप्तिरनादिबोधः स्वतंत्रता
नित्यमलुप्तशक्तिः॥ अनन्तशक्तिश्च विभोर्विधिज्ञाः
षडाहुरंगानि महेश्वरस्य॥ इति श्रीमद्रुद्रोपनामक
जयरामभट्टसुतवाराणसीगर्भसंभवकाशीनाथ
विरचिते शिवभक्तिरसायने द्वितीयोल्लासः॥ श्रीद
क्षिणामूर्तिगुरुभ्यो नमः॥ अथ शैवाह्निकप्रकारः॥
प्रातरुत्थाय स्वशिरसि वंदे गुरुपदद्वंद्वं अवाङ्मनसगो
चरं॥ रक्तशुक्लप्रभामिश्रमतर्क्यं त्रैपुरं महइति ध्यात्वा
ॐ हंसः सोहं श्रीशिवानंदनाथगुरुभ्यो नमः॥ नमो
स्तु गुरवे तस्मै इष्टदेवस्वरूपिणे॥ यस्य वागमृतं हंति
विषं संसारसंज्ञकमिति नत्वा॥ अहं सांबो न चान्यो

॥१८॥

स्मिन् ब्रह्मैवाहं न शोकभाक् ॥ सच्चिदानंदरूपोहं नित्यमु
क्तः स्वभाववानिति ध्यात्वा ॥ त्रैलोक्यचैतन्यमया
मं२ दिदेव श्रीसांब शंभो भवदाज्ञयैव ॥ प्रातः समुत्थाय
तव प्रियार्थं संसारयात्रामनुवर्तयिष्ये ॥ इति प्रार्थ्य ॥ तिथ
दुर्वास कौशिक विरंचि मकुंडपुत्र देवेंद्र बाण हरि
नंदिधीदेचिरामान् ॥ कण्वादि भार्गव दशानन गौ
तमाद्याः पुण्यानि मान्यरमपाशुपतान्नमामि ॥
भासित शैवपुराणे ॥ भस्मभालाय रुद्राक्षाभरणाय ते ॥ चं
द्रचूडकिरीटाय नमः शैवाय विष्णवे ॥ एवं विष्णुगु
रुत्वेन व्याला पृथ्वीं समर्चयेत् ॥ ॐ पृथिव्यै नमो भूम्यै ति
त्रेण ॥ समुद्रमेखले देवि पर्वतस्तनमंडले ॥ विष्णु
पत्नि नमस्तुभ्यं पादस्पर्शं क्षमस्व मे ॥ इति प्रार्थ्य

॥१९॥

ततो मूत्रपुरीषादि कृत्वाचम्य विहितदिने क्लीं काम
देवाय सर्वजनप्रियाय नम इति मंत्रेण दंतान् संशो
ध्य पापाद्द्वादशगंडूषैर्मुखशोधनं च कृत्वाचम्य वैदि
कस्नानानंतरं आचम्य प्राणानायम्य देशकालौ स्मृ
त्वा मम उपात्त दुरितक्षयद्वारा श्रीपरशिवप्रीत्यर्थं अ
मुकतीर्थे प्रातःस्नानमहं करिष्ये इति संकल्प्य जैस्यः लद
॥ नैःष्यादि स्मरणपूर्वकं मूलमंत्रेण श्रीमत्परशिवं
संचिंत्य जले बिंदुयुक्तत्रिकोणमंडलं कृत्वा गंगे च य
मुने चैव गोदावरि सरस्वति ॥ नर्मदे सिंधु कावेरि ज
लेऽस्मिन् सन्निधिं कुरु ॥ ओं इत्यंकुशमुद्रया सूर्यमंड
लात्तीर्थमावाह्य वैमित्स्यमूलबीजेनैकादशवारमभि
मंत्र्य फडित्यस्त्रमंत्रेण संरक्ष्य तज्जले परशिवमूर्तिं

१८

ध्यात्वात्र्यंबकमंत्रेणानेमूलमंत्रमुच्चार्यकुंभमुद्धृत्या
त्वाशिरस्यभिषिंचतीर्थजलैर्निमज्जत्रिवारंमंत्रंज
पन्यघमर्षणंकृत्वाचम्यजलतर्पणादिकंकृत्वाशु
चिवस्त्रंधृत्वाचम्यमाहृतिभिर्भुवंप्रोक्ष्यकुशाया
सनंस्थाप्यप्राङ्मुखोदङ्मुखउपविश्यमलैनभस्म
गृहीत्वासद्योजातादिपंचब्रह्ममंत्रैरभिमंत्र्यसिते
नभस्मनाॐब्रह्मणेनमःललाटे॥हव्यवाहनायन
मःहृदये॥स्कंदायनमःनाभौ॥विश्वेश्वनमःकंठे॥
रुद्रायनमःदक्षिणबाहुमूले॥आदित्यायनमःमध्ये॥
वामदेवायनमःवामबाहुमूले॥प्रभंजनायनमःम
ध्ये॥वसुभ्योनमःमणिबंधयोः॥हरायनमःपृष्ठे॥
शंभवेनमःककुदि॥परमात्मनेनमःशिरसि॥इति

द्वादशत्रिपुण्ड्रान्कृत्वाहस्तौप्रक्षाल्यजलंबिभृत्॥
बृहज्जाबालोपनिषदि॥मध्याह्नस्नाक्रमलेपमुक्तं
तावंतदनुवर्जयेदिति॥संध्यात्रयेनिशीथेचत
थापूर्वावसानयोः॥सुप्त्वाभुक्त्वापयःपीत्वाकृत्वा
चावश्यकादिकं॥स्त्रियंनपुंसकंगृध्रंबिडालंबि
लमूषकं॥स्पृष्ट्वातथाविधानन्यान्भस्मस्नानं
समाचरेदिति॥बृहज्जाबाले॥शिखायामेकंरुद्रा
क्षंत्रिंशतंशिरसावहेत्॥षट्त्रिंशतंगलेदद्याद्बा
ह्वोःषोडशषोडश॥द्वादशंमणिबंधेपिस्कंधेपंच
दशंवहेत्॥अष्टोत्तरशतैर्मालामुपवीतंप्रकल्प
येत्॥सुप्तेपीतेसदाकालंरुद्राक्षंधारयेत्सुधि
रिति॥ब्रह्मचारीगृहस्थानांयनस्थानांतथैवच॥

रुद्राक्षस्य धारणे मंत्राः प्रोक्ता वै विस्वयोनिना ॥ प्रणवे
नैव संधार्य यतिभिः सर्वसिध्यये ॥ ततः स्वशाखो
क्तां संध्यां कृत्वा मंत्रसंध्यां कुर्यात् ॥ यथा ॥ स्वपुरतः
जले प्राग्वत् तीर्थान्यावाह्य भूमिष्ठपादोऽतं जानुहस्तः
वो प्राङ्मुखोदङ्मुखौपविश्य संहतांगुलिना स्वहस्ते जलं गृ
हीत्वा मुक्तांगुष्ठकनिष्ठिकेन वामेनान्वारब्धेन पाणि
ना ब्रह्मतीर्थेन ॐ लिंगोद्भवाय स्वाहा ॥ निर्विकाराय
स्वाहा ॥ उमापतये स्वाहेति त्रिभिर्नामभिस्त्रिः पिबे
त् ॥ अर्धनारीशाय नमः ॥ सोमास्कंदाय नम इति
द्वाभ्यां करौ प्रक्षाल्य ॥ विष्णुचक्रप्रदाय नमः ॥ त्रिमू
र्तये नम इति द्वाभ्यामंगुष्ठमूलेनोष्ठौ संमृज्य ॥ हरिहरा
त्मने नमः ॥ दक्षिणामूर्तये नमः इति द्वाभ्यां तथैव मुख
मुन्मार्ज्य ॥ भिक्षाटिनेन नम इति वामकरं प्रोक्ष्य ॥ परव्योमा

॥२१॥

ॐ तत्पुरुषाय नमः

स्थिताय नम इति पादौ संप्रोक्ष्य ॥ कंकालिकाय नमः
इति मूर्धानं संप्रोक्ष्य ॥ कामसंहर्त्रे नम इति संहतम
ध्यमांगुलित्रयेणास्यं संस्पृश्य ॥ कालसंहर्त्रे नमः
इति द्वाभ्यामंगुष्ठानामिकाभ्यां चक्षुषी संस्पृश्य ॥
त्रिपुरघ्नाय नमः शरभाकाराय नमः इति द्वाभ्यामं
गुष्ठतर्जनीभ्यां नासापुटे संस्पृश्य ॥ नीलकंठाय
नमः ॥ चतुरंगद्विशीर्षाय नमः ॥ इति द्वाभ्यां तथै
व श्रोत्रे संस्पृश्य ॥ अजैकपदे नमः ॥ इति कनिष्ठांगु
ष्ठाभ्यां नाभिं संस्पृश्य ॥ भैरवाय नम इति पाणित
लेन हृदयं संस्पृश्य ॥ वृषभवाहनाय नम इति शिरः
संस्पृश्य ॥ चंद्रशेखराय नम इति हस्तौ प्रक्षाल्य ॥ परा
नंदभराय नम इति शिवं ध्यात्वा ॥ ॐ गंगाधराय नमः
इति श्रोत्रं स्पृशेदित्याचम्य ॥ शैवपुराणे ॥ पुराणाच

मनेनैव साक्षात्परशिवो भवेदित्याचमनविधिः॥ त
तो मूलमंत्रेण प्राणानायम्य देशकालौ संकीर्त्य श्रीप
रशिवप्रीत्यर्थं प्रातःसंध्यां करिष्ये॥ मूलमंत्रस्य ऋष्या
दिकरषडंगं कृत्वा फट् इति तज्जलं संरक्ष्य तज्जलं दक्षिण
हस्तेन वामहस्ते विनिक्षिप्य तदंगुलिसंधिद्वारा निःसृते
नांबुना दक्षिणहस्तेन मूर्ध्नि सप्तधाऽभ्युक्ष्य तज्जलं दक्षि
णहस्ते [illegible] गृहीत्वा दक्षनासापुटसमी.
पमानीय तेजोमयं स्वदेहं प्रविष्टं ध्यात्वा तेन जलेन सकलां
तःकलुषं प्रक्षाल्य कृष्णवर्णपापरूपं दक्षिणनासारं पु ५
ध्रेण निर्गतं विभाव्य दक्षकरेणादाय स्ववामभागे व
ज्रशिलायां फट् इति मंत्रेण ताडयेदित्यघमर्षणविधिः॥
ततो हस्तौ प्रक्षाल्य सूर्यमंडले परशिवं ध्यात्वोत्थाय ॐ
तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि॥ तन्नो रुद्रः प्रचो

दयात् श्रीपरमशिव एष तेऽर्घ्यं नम इति त्रिरर्घ्यं द
त्वा मूलमंत्रेण प्राणायामत्रयं कृत्वा सूर्यमंडले॥ ध्या
येत् सदाशिवं शांतं पार्वतीवल्लभं शिवं॥ आदित्यमं
डलांतस्थं विश्वनाथं सनातनमिति ध्यात्वा शिवगा
यत्रीं यथाशक्ति जपित्वा समर्प्य जले परशिवं विभाव्य
मूलमंत्रमुच्चार्य श्रीसांबशिवं तर्पयामि नम इति पंच
विंशतिवारं देवस्य मुखकमले परं मत्वा बुध्या संतर्प्य दे
वं स्वहृदये सूर्यं तीर्थे च विसृज्य श्रीगुरुं प्रणमेदिति त्रि
काले मंत्रसंध्याविधिः॥ ततो यागमंदिरं गत्वा प्रक्षा
लितपाणिपादनेत्रः आचम्य पूजामंडपद्वारं गत्वा फ
डिति मंत्रेण प्रोक्ष्य॥ द्वारस्योर्ध्वशाखायां ॐ॥ विघ्नायन
मः॥ दक्षिणे महालक्ष्म्यै॥ वामे सरस्वत्यै॥ पुनर्मध्ये द्वा
रश्रियै॥ द्वारस्य वामदक्षिणशाखयोः॥ गणपतये नमः॥

मा)

क्षेत्रपालाय नमः ॥ शंखनिधिवसुधाराभ्यां नमः ॥
पद्मनिधिवसुमतीभ्यां नमः ॥ मायाशक्त्यै नमः ॥
चिच्छक्त्यै ॥ गंगायै ॥ यमुनायै नमः ॥ धात्रे नमः ॥
विधात्रे नमः ॥ इति द्वंद्वक्रमेण संपूज्य ॥ देहल्यां दे
हल्यै नमः ॥ तदधो वामदक्षिणयोः ॥ नंदिने नमः ॥
महाकालाय नमः ॥ इति पूर्वद्वारपूजा ॥ दक्षिणग
त्वा पूर्ववत्संपूज्य द्वारपार्श्वयोः ॐ गणेशाय ॥ वृष
भाय ॥ पश्चिमद्वारे पूर्ववत्पूज्य पार्श्वयोः ॥ भृंगिरी
टये ॥ स्कंदाय ॥ उत्तरद्वारे पूर्ववत्संपूज्य द्वारयोः पा
र्वत्यै ॥ चंडेश्वराय ॥ इति संपूज्य पुनः पूर्वद्वारं गत्वा
ऽस्त्रमंत्रेण तालत्रयपूर्वकं द्वारमुद्घाट्य ॐ अपस
र्पंतु ये भूता ये भूता भूमिसंस्थिताः ॥ ये भूता वि

॥२२

घ्नकर्तारः ते नश्यंतु शिवाज्ञया ॥ इत्यंते अस्त्रमंत्रेज
प्तं जलं मंडपांते प्रक्षिप्य तस्मान्निर्गच्छंतां विघ्नसंघा
नां स्वामांगसंकोचेन मार्गं दत्वाऽस्त्रमंत्रं स्मरन्वाम
पार्ष्णिघातत्रयेण भौमानूर्ध्वतालत्रयेणांतरिक्ष
गान्दिव्यदृष्ट्यवलोकनेन दिव्यान्विघ्नानुत्सार्य दक्षि
णपादपुरःसरं देहलीमुल्लंघ्य वाससा द्वारमाश्राय मं
डपाभ्यंतरं मूलमंत्राभिमंत्रितजलेन प्रोक्ष्य ॥ तत्र स्था
सने ॐ भूर्भुवः स्वरिति मंत्रेण प्रोक्ष्य तत्र चैलाजिनकुशो
त्तरं स्वासनमास्तीर्य मूलेनाभ्युक्ष्य ॥ मेरुपृष्ठऋषिः ॥ सु
तलं छंदः ॥ कूर्मो देवता ॥ आसनोपवेशने विनियोगः ॥
पृथ्वी त्वया धृता लोका देवि त्वं विष्णुना धृता ॥ त्वं च धा
रय मां देवि पवित्रं कुरु चासनं ॥ इत्यासनमभिमंत्र्य ह्रीं आ
धारशक्तिकमलासनाय नमः इत्यासनं संपूज्य तत्रोद
ङ्मुखोपविश्यासनस्य स्वदक्षिणाग्रकोणादिषु तु को

22

णेषु प्राग्दक्षिण्येन मं गं गणपतये नमः ॥ दुं दुर्गायै नमः ॥
सं सरस्वत्यै नमः ॥ क्षं क्षेत्रपालाय नमः ॥ अथ गुरून्न
मस्कारस्तु ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ परमगुरुभ्यो नमः ॥ २२
परात्परगुरुभ्यो · ॥ वामदेवाय · भारत्यै · ॥ ब्रह्मणे नमः ॥
विष्णवे नमः · रुद्राय नमः · श्रीदक्षिणामूर्तिगुरुभ्यो नमः
परशक्त्यै नमः ॥ श्रीमत्परशिवाय नमः ॥ इति नत्वा ततो
भूतशुद्धिप्राणप्रतिष्ठामातृकान्यासांतं कृत्वा ॥ अशक्त
श्चेत् ब्रह्मैवेदं सर्वं ॥ आत्मैवेदं सर्वं इति भूतशुद्धिः ॥ आं
सोहं इति प्राणप्रतिष्ठा ॥ ॐ अं आं इं ईं उं ऊं ऋं ॠं लृं लॄं एं ऐं
ओं औं अं अः कं खं गं घं ङं · चं छं जं झं ञं टं ठं डं ढं णं तं थं
दं धं नं पं फं बं भं मं यं रं लं वं शं सं हं ळं क्षं ॥ इति मातृकामंत्रेण
त्रिवारं व्यापकं कृत्वा पीठन्यासं कुर्यात् ॥ तत्र हृदये ॥ ॐ आ
धारशक्त्यै नमः ॥ तत्रैव कूर्माय नमः ॥ शेषाय क्ष्मायै · सु
धार्णवाय · रत्नद्वीपाय · स्वर्णपर्वताय · नंदनोद्यानाय · क
ल्पवृक्षेभ्यो नमः ॥ विचित्ररत्नभूम्यै · स्वर्णप्राकाराय · रत्न

मंडपाय · स्वर्णवेदिकायै · रत्नसिंहासनाय · सिंहास
दि नस्याग्नेयीकोणे ॐ धर्माय · ज्ञानाय · वैराग्याय · ऐश्व
र्याय ॥ सिंहासनस्य पूर्वादिषु · अधर्माय · अज्ञाना दि३
य · अवैराग्याय · अनैश्वर्याय · मध्ये अनंतासनाय · प
द्माय · अं अर्कमंडलाय · उं सोममंडलाय ॥ सं सत्वाय · रं
रजसे · पूर्वादिदिक्षु अं आत्मने · उं अंतरात्मने · मं परमात्म प६
ने · ॐ ज्ञानात्मने · ततः पद्मस्य पूर्वादिदले ॐ वामायै ·
ज्येष्ठायै · रौद्र्यै · काल्यै · कलविकर्ण्यै बलविकर्ण्यै · बल
प्रमथिन्यै · सर्वभूतदमिन्यै · मध्ये मनोन्मन्यै नमः ॥ ॐ न
मो भगवते सकलगुणात्मशक्तियुक्तायानंतात्मने यो
गपीठाय नमः इति मंत्रेण पीठं संपूज्य इति योगपीठ
न्यासः ॥ अथ मूलमंत्रन्यासः ॥ तत्रादौ मूलमंत्रेण प्रा
णायामत्रयं कृत्वा ॐ अस्य श्रीशिवपंचाक्षरमहामं

।।२५।।

त्रराजस्य वामदेवऋषये नमः शिरसि ।। पंक्तिश्छंदसे
नमः मुखे ।। श्रीसांबशिवः परमात्मा देवतायै नमः
हृदये ।। ॐ बीजाय नमः नाभौ ।। उमेति शक्त्यै नमः
पादयोः ।। मम धर्मार्थकाममोक्षार्थे जपे विनियोगः ।
नं तर्जनीभ्यां नमः ।। मं मध्यमाभ्यां नमः ।। शिं क
निष्ठिकाभ्यां । वां अनामिकाभ्यां · यं अंगुष्ठाभ्यां ।
नमः शिवाय करतलकरपृष्ठाभ्यां । नं हृदयाय · मं
शिरसे स्वाहा ।। शिं शिखायै वषट् । वां कवचाय हुं ।
यं नेत्रत्रयाय वषट् ।। नमः शिवाय अस्त्राय फट् ।।
अथ दशविधन्यासान् कुर्यात् ।। ॐ नमः हृदये । नं · मु
खे मं · दांसे ।। शिं · वामांसे । वां · दक्षोरौ । यं · वामोरौ इ
ति प्रथमन्यासः ।। ॐ नमः कंठे । नं · नाभौ । मं · दक्ष

।।२५।।

पार्श्वे ।। शिं · वामपार्श्वे ।। वां · पृष्ठे ।। यं · हृदये ।। इति द्विती
यन्यासः ।। २ ।। ॐ नमः मूर्ध्नि · नं · आस्ये ।। मं · दक्षिणने
त्रे ।। शिं · वामनेत्रे ।। वां · दक्षनासापुटे । यं · वामे ।। इति तृती
यः ।। ३ ।। एवं दोःपत्संध्यग्रेषु च ।। अत्रैवैकस्मिन्करे एके
कस्मिन्पादे च संधिपंचकमग्रं च न्यासस्थानपंचकं ।।
एवं करद्वये पादद्वये च ।। ॐ नमः दक्षहस्तमूले । नं · म
ध्ये । मं · दक्षमणिबंधे । शिं · दक्षांगुलिमूलेषु । वां · दक्षां
गुलिमध्येषु । यं · दक्षांगुल्यग्रेषु ।। ॐ दक्षपादमूले ।।
नं · दक्षपादजानुनी । मं · दक्षपादगुल्फे । शिं · दक्षपादांगु
लिमूलेषु ।। वां · दक्षपादांगुलिमध्येषु । यं · दक्षपादांगुल्य
ग्रेषु इति ।। ॐ · शिरसि । नं · वदने । मं · हृदि । शिं · कुक्षौ ।। वां ·
दक्षोर्वादि दक्षपादे । यं · वामोर्वादि वामपादे ।। इत्यष्ट
मन्यासप्रयोगः ।। चतुर्थः ४ ।। एवं यामो पंचमः । ५ ।।

ति२

२५

॥२८॥

षष्ठः॥६॥ एवं वामेंसस्तमन्यासः॥७॥ सशिरोवक्त्रहृ
दयजठरोरुपदेष्वपीत्यष्टमः॥ हृदस्थाननपरस्थेणाभि
त्याख्यवरदेष्वपि॥ अत्र परस्थेणाभीत्याख्यावरदेतित
तदायुपस्थानयुक्त इति नवमः॥ प्रयोगस्तु ॐ॰ हृद॥
नेत्रे क्रांबुजे॥ मं॰ टकायुधे॥ रिं॰ मृगायुधे॥ वां॰ अभये॥ यं॰
वरे॥९॥ मुखांसहृदयेषुत्रीप्रशान्यादोरुकुक्षिषु॥१०॥
एवं दशविधन्यासान्कृत्वा॥ ॐ नमोस्तु स्थाणुरूपाय
ज्योतिर्लिंगामृतात्मने॥ चतुर्मूर्तिवपुस्थाय भासितां
गाय शंभवे॥ इत्यनेन मंत्रेण परशिवानुसंधानार्थं त्रि
वारं पुष्पांजलिं दत्वा स्वहृदये तन्मूर्तिं ध्यायेत्॥ उमार
हितकमंगंस्तुल्कं सोमार्धशेखरं॥ व्याघ्रचर्मांबरधरं
नीलग्रीवं त्रिलोचनं॥ वरदायहस्तं च विचित्रमुकुटोज्ज्व म२
लं॥ सर्वलक्षणसंयुक्तं सर्वाभरणभूषितं॥ स्वस्वरूपा
नुसंधानप्रमोदातोऽवप्रियं॥ त्रिमूर्तिभिः सदा ध्ये
प्रयोगोऽ ॐ॰ वक्त्रे॥ नं॰ अंसयोः॥ मं॰ हृदये॥ शिं॰ पादयोः॥ वां॰ ऊर्वोः॥ यं॰ कुक्षौ॥२८॥
इति दशमः॥१०

ये॥ कैवल्योपनिषत्स्तुतं॥ स्मरणादेव मजातां संसा
रभयनाशनं॥ लिंगमूर्तिगतं ह्यासंलिंगमूर्त्युपल
क्षितं॥ विष्ण्वादियोगनामानं रुद्राणीदिसंश्रितं॥
पा४ अगन्निमतौद्धनमज्ञानाश्रयगोचरं॥ सर्वोपाम
षदामर्थंशब्दलालंकृतंत्वतः॥ स्वभक्तानां तत्त्वबुद्धि
प्रदं रुद्रस्वरूपतः॥ पितामहस्य रूपेण सृष्ट्यादिगु
णदायिनं॥ अतितीव्रमुमुक्षुं च दायिनं॥ विष्णुरूपतः
विश्वेश्वरस्वरूपेण देशिकोत्तमलाभदं॥ उसादकेम
हावृतेः परशक्तिस्वरूपतः॥ मुखदो मोक्षदातारं पष्ठः
सर्वज्ञसिद्धिदं॥ पक्ष सोहं लोकदृष्ट्या शास्त्रदृष्ट्याय
दशकं॥ यदा सैव ज्ञानदृष्ट्या तं भजे सांबमीश्वरं॥
एवं ध्यात्वा महाराजन्यासान्स्वोचितमंत्रतः॥ उप

२६

चारान् प्रकुर्वीत महादेवस्य तुष्टये॥ उपचारान्मा
नसोपचारान्॥ अथ ब्रास्माराधेन प्रयोगः॥ तत्रा
दौ पूजायंत्रोद्धारः॥ षट्कोणांतर्मूलयुक्तं प्रासाद
बीजमेव च॥ सांधिष्वंगानि तद्बाह्ये पत्रं पंचदलं तंबि
ह॥ ईशानाद्याः पंचमूर्तीर्ङेहृदंता लिखेत्ततः॥ अष्टप
त्रं मातृकाष्टवर्गयुक्तं लिखेद्बहिः॥ संवेष्ट्यानुष्टुभा यं
त्रं पूजाहोमादिसाधितमिति॥ अथ पात्रस्थापनं॥
पूजायंत्रं पीठे संस्थाप्य पुष्पांजलिं दत्वा॥ आगमा
र्थं तु देवानां गमनार्थं तु रक्षसां॥ कुरु घंटे रवं नादं दे
वतास्थानसंनिधाविति घंटां वादयित्वा॥ स्वस्य
अग्रे चंदनेन षट्कोणमंडलं कृत्वा तदुपरि त्रिपा
दाधारं संस्थाप्य ॐ मं धर्मप्रद दशकलात्मने वह्नि
मंडलाय श्रीपरशिवार्घ्याधाराय नमः॥ इत्यार्घ्या

रं संपूज्य॥ आधारोपरि महार्घ्यं संस्थाप्य ॐ अं अर्थ
प्रद द्वादशकलात्मने सूर्यमंडलाय श्रीपरशिवार्घ्य
पात्राय नमः इति पात्रं संपूज्य मूलमंत्रेण जलमा
पूर्य ॐ उं कामप्रद षोडशकलात्मने सोममंडलाय
श्रीपरशिवार्घ्यामृताय नमः इति जलं संपूज्य प्रा
गवत्सूर्यमंडलात् स्नानप्रकरणोक्तविधिना ती २
र्थमावाह्य मूलमंत्रेण जले संयोज्य शिखामंत्रेण
गालिनीमुद्रां प्रदर्शयामीति धेनुमुद्रयाऽमृती
कृत्य तत्र परशिवं ध्यात्वा गंधादिभिः संपूज्य मूले
नैकादशवारं अभिमंत्र्य मत्स्यमुद्रयाच्छादयेदिति
विशेषार्घ्यस्थापनं॥ ततः स्ववामे चतुरस्रं कृत्वा
कृ १ ताम्रकैशां स्थाप्य नम इति संपूज्य कलशस्येति

मंत्रेण तीर्थान्यावाह्य विशेषार्घजलेनात्मसहि
तं पूजासंभारं प्रोक्ष्य सर्वेपरं शिवमयं ध्यात्वा पू
र्ववल्लोचपाठं संपूज्य मूलमुच्चार्य श्रीपंशिवमूर्तिं र
कल्पयामीति यंत्रमध्ये बाणलिंगे वा मूर्तिं परिक
ल्प्य त्र्यंबकमिति वैदिकमंत्रांते श्रीमत्सेरशिवे इहा
गच्छागच्छ स्थावास्थ॥ ततः इहतिष्ठ॥ संनिधेहि॥
हे संनिरुद्धो भव॥ पूर्वोक्तषडंगमंत्रैः सकलीकृत्य
धेनुमुद्रयाऽमृतीकृत्य॥ परमीकुर्यात्॥ त्र्यंबकमं
त्रांते श्रीमत्सरशिवायउआसनं कल्पयामि नमः॥ प
ये वंश्रीमत्सरशिवाँ दंपाद्यं नमः॥ पादांबुजे पर्ययेत्॥
पाद्योत्तरं नाममंत्रेणैवाचमनीयं॥ श्रीमत्सरशिवा
येवाऽर्घः स्वाहा इति देवस्य मूर्ध्नि दद्यात्॥ इदमाच
मनीयं नमः मुखे॥ एषमधुपर्को नमः मुखे॥ केवल

२॥ जलेनैमाचमनीयं नमः॥ स्नानं॥ अत्र रुद्राभिषेकः
कार्य इति॥ स्नानानंतरमाचमनीयं॥ वस्त्रं नमः॥ व
स्त्रानंतरमाचमनीयं॥ तथैव यज्ञोपवीतं आचमनीयं॥ म
गंधं॥ नानाजातीयं पुष्पाणि बिल्वपत्राणि च॥ धू
मिति पं॥ दीपं॥ त्र्यंबकं मंत्रांते श्रीमत्सरमाशिवाय नैवेद्यं कल्प
यामि नमः इति नैवेद्ये जलं दद्यात्॥ ॐ अमृतोपस्तरणम उ
सि स्वाहेति देवमुखे जलं दत्वा पंचांगुलीभिः ॐ प्राणा
य स्वाहा॰ अपानाय॰ व्यानाय॰ उदानाय॰ समानाय स्वाहे
ति पंच प्राणाहुतीन् हुत्वा मूलमंत्रमष्टोत्तरवारं जप्त्वा नैवे
द्यांते अमृतापिधानमसि स्वाहेति देवमुखे जलं दत्वा पु
नराचमनीयं करोद्वर्तनादि॥ सकर्पूरं तांबूलं च दद्यात्॥
नमो हिरण्यबाहवे हिरण्यवर्णाये त्यादिमंत्रेण नमस्कारान्
नमस्ते अस्तु भगवन्विश्वेश्वराये त्यादिमंत्रेण प्रदक्षिणान्
कृत्वा॥ निधनपतये इत्यादिमंत्रेण श्रीमत्सरमशिवायेति पु
नेम म

प

ष्पांजलिं नमः॥ अथ आवरणपूजा॥ षट्कोणेषु पू
र्वादिं हृदयै नमः॥ मं। शिरसे स्वाहा॥ शिं। शिखायै व
षट्॥ वां। कवचाय हुं॥ यं। नेत्रत्रयाय वौषट्॥ नमः॥ शि
वाय अस्त्राय फट्॥ मूलमुच्चार्य॥ अभीष्टसिद्धिं मे देहि श अ४
रणागतवत्सल॥ भक्त्या समर्पये तुभ्यं प्रथमावरणा
र्चनमिति देवस्य चरणयोः पुष्पांजलिं दद्यादिति प्रथ
मावरणं॥१॥ अथ पंचदलेषु पूर्वादि ॐ सद्योजाताय
नमः॥ वामदेवाय। अघोराय। तत्पुरुषाय। ईशाना
य॥ अभीष्टसिद्धि मित्यादि द्वितीयावरणा
र्चनं॥२॥ अष्टपत्रेषु पूर्वादि ॐ अनंताय। सूक्ष्माय। अ५
शिवोत्तमाय। एकनेत्राय। एकरुद्राय। त्रिमूर्तये।
श्रीकंठाय। शिखंडिने नमः॥२॥ अभीष्टसि
द्धिमित्यादि तृतीयावरणार्चनमिति॥३॥ अष्टदलाग्रेषु उ
त्तरादि ॐ उमायै। चंडेश्वराय। नंदिने। महाकालाय। ग

उ१

णेशाय। वृषभाय। भृंगिरीटये। स्कंदाय नमः॥ अभीष्टसि
द्धिमित्यादि चतुर्थावरणार्चनं॥ तद्बाह्ये प्रसिद्धप्राच्याद्यष्ट
दिक्षु क्रमेण॥ ॐ लं इंद्राय नमः॥ रं अग्नये। यं यमाय। क्षं
निर्ऋतये। वं वरुणाय। सं वायवे। ठं सोमाय। हं ईशाना
य। निर्ऋतिवरुणयोर्मध्ये ह्रीं अनंताय॥ इंद्रेशानयोर्म
ध्ये ॐ ब्रह्मणे नमः॥ अभीष्टसिद्धिमित्यादि पंचमावर
णार्चनं॥५॥ इंद्रादीनां समीपेषु ॐ वज्राय। शक्तये। दंडाय। ख
ड्गाय। पाशाय। अंकुशाय। गदायै। त्रिशूलाय। चक्राय। पद्मा
य॥ पुष्पांजलिं गृहीत्वा॥ अभीष्टसिद्धिमित्यादि षष्ठावर
णपूजनं॥६॥ इत्यावरणार्चनं कृत्वा मूलमुच्चार्य सांगा
य सपरिवाराय श्रीसांबशिवाय गंधं नमः॥ पुष्पाणि न
मः॥ ॐ घंटायै नमः इति घंटां संपूज्य वामहस्तेन घंटां वा
दयन् दक्षिणहस्तेन धूपपात्रं गृहीत्वा अर्पयेत्॥ एवं दी
पं नमः॥ ततो नैवेद्यं सांगायेत्यादिना॥ मूलांते श्रीसां

वशिवं तर्पयामि नमः ॥ त्रिर्मुखे जलेन तर्पयेत् ॥ ततः
पानार्थं सुगंधि जलं दद्यात् ॥ ततोऽमलापिधानमसी
त्याहेति देवमुखे जलं ॥ गंडूषान् ॥ हस्तशोधनार्थं कर्पू
रचूर्णं आचमनीयजलं च निवेदयेदिति ॥ मूलांते सां
बसदाशिवाय अनुलेपनं नमः ॥ कैसेपूरं तांबूलं ॥
ततश्चामरेण संवीज्य दर्पणं दर्शयित्वा ॥ नृत्यगीतवा
द्यघोषैः श्रीशिवं संतोषयेत् ॥ पुनः पंचब्रह्ममंत्रेण
पंचपुष्पाण्यर्चयित्वा श्रीशिवाय थवैशावं जपेत् ॥
तदनंतरं मूलमंत्रं एकादशशतं जपित्वा पुनः हृद
यादि ध्यात्वा गुह्यातिगुह्यगोप्ता त्वं गृहाणास्मत्कृ
तं जपं ॥ सिद्धिर्भवतु मे नाथ प्रसीद वरदो भवेत्यर्घो
दकेन देवस्य दक्षिणहस्ते जपं समर्पयेत् ॥ ततो मूलां
ते सांगायेत्यादि श्रीमत्सांबशिवाय एतत्तेनीराजनं

नमः ॥ ततो घंटावादनपूर्वकं सहस्रनामस्तोत्रादि
भिःस्तुत्वा ॥ नमो हिरण्यबाहवे हिरण्यवर्णायेत्यादि
कद्रुद्राय पुरुषो वै रुद्रः सन्महो नमो नम इत्यादिभि
र्नत्वा श्रीसांबशिव क्षमस्वेति तालत्रयं दत्वा संहार
मुद्रां बध्वा मूलमंत्रेण श्रीसांबशिवं स्वहृदि संस्था
प्योत्करूपं देवस्याभेदेन ध्यात्वा ईशानकोणे वर्तुलं कृत्वा
ॐ चंडेश्वराय नमः इति देवस्य निर्माल्यं पुष्पादिकं किंचि
न्निक्षिप्य ॥ उरर्घोदकेन स्थानं प्रोक्ष्य मूलेन निर्मा
ल्यं शिरसि निधाय मूलमंत्रांते पूर्वोक्तमंत्रेण चरणो
दकं प्राश्य नैवेद्यं शिवभक्तेभ्यो विभज्य दत्वा स्वयमपि
भुक्त्वा शिवरूपः स्वयं विहरेदिति ॥ अथ शिवप्रसाद
भक्षणमाहात्म्यं ॥ शैवपुराणे ॥ पारदे राजते रत्ने स्फा
टिके हेमसंभवे ॥ काश्मीरे रत्नकांते च लिंगे स्थापं

॥२१॥

पुवेतया॥ तदर्पितं जलं चान्यद्द्रव्यं प्रसादरूप
तः॥ नर्मदाजलमध्यस्थबाणलिंगं सुरार्चितं॥ बा
णलिंगेन चंडांशो न चानिर्माल्यकल्पना॥ ज्योतिर्लिं
गेषु चैतेषु निर्माल्यं नैव कल्पयेदिति॥ स्कांदे॥ प्रसा
दान्नं प्रसादांबु पादांबूनि पिनाकिनः॥ संसारविषवृ
सं क्षस्य कुठाराणि नैशायः॥ रुद्रदंडफलात्परवापा निर्व्यं
जनानि च॥ प्रसादान्येव भोक्तव्यान्यस्पृश्यो मासविट्सम
मिति॥ सनत्कुमारं प्रतिश्रीशोवाच॥ पादपंतदाविभोस्त
स्य गृह्णीयात्सादतो जलं॥ शीतधारेण मंत्रेण पंचाक्षरयु
तेन च॥ अश्वशिरसि पादांबु महत्फलमवाप्नुयात्॥ अ
कालमृत्युमथनं सर्वव्याधिविनाशनं॥ सर्वपापोपश
मनं शंभोः पादोदकं शुभं॥ तथैव रूपकोषस्य दीपशे
तःशोनसंयः॥ भूतप्रेतपिशानां चोडाकिनीनां विनाशनं॥

॥२१॥

तस्य सर्वभयं नास्ति प्रसादोदकदर्शनादिति॥ बौधा
यनोपि॥ अथातो महादेवस्य पादोदकविधिं व्याख्या
स्यामो भगवतः पादौ प्रक्षाल्य शंखं प्रपूर्य गंधपुष्पादि
भिरभ्यर्च्य रुद्राय मा रुद्रायेति द्वाभ्यां मार्जनं कृत्वा ॐ एं
तेस स्वं परंब्रह्मेति प्राशयेत् एवं कुर्यात्स कुलजान्दशपू
र्वान्दशापरान्नात्मानं च तारयेदिति॥ स्कांदे॥ प्रसादम
न्यदेवस्य भुंजानः किल्बिषं भवेत्॥ शिवस्यैव तु निर्माल्यं
रात्स्याधार्यं द्विजातिभिरिति॥ सूतसंहितायामपि॥ अ
न्यदेवस्य नैवेद्यं भुक्त्वा चांद्रायणं चरेदिति॥ रुद्रं भुंजीया भुक्तं
दित्यादिस्मृतिः॥ पुरुषार्थप्रबोधे॥ लिंगे स्वयंभुवे बा
णे रत्नजे रसनिर्मिते॥ सिद्धप्रतिष्ठिते चैव न चंडाधिकृति
र्भवेत्॥ स्वर्णलिंगे तथा रौप्ये ताम्रजे लोहनिर्मिते॥ प्रति
मादिषु सर्वेषु न चंडाधिकृतिर्भवेत्॥ यत्र चंडाधिकारो
स्ति न भोक्तव्यं तु मानवैः॥ चंडाधिकारो नो यत्र भोक्तंतत्र व्यं

भक्तितइतिशिवः स्कंदं प्रति ॥ व्यास उवाच ॥ अदीक्षि
तानां निर्माल्यभक्षणं नरकप्रदं ॥ लिंगार्चने ॥ ईशा
नस्य महेशानि ज्ञानेपर दुर्लभं ॥ यस्तुत्वा देवलायाति
दुर्लभं मम मंदिरं ॥ यस्य स्मरणमात्रेण शिवपूजाफ
लं लभेत् ॥ एतत्ज्ञानं विना देवि लिंगपूजां करोति यः
तस्य पूजा च विफला मानवो नरकं व्रजेत् ॥ ईशानं म
मुखं देवि परं ब्रह्मवरानने ॥ प्रत्यंगिराम यद्दिवि म
मुखं कमलानने ॥ साक्षात्ज्योतिर्मयी देवि सदा म
मुख संस्थिता ॥ पत्रं वा यदि वा पुष्पं फलं वा उपचारकं
तोद्यास्परमेशानि मन्मुखोपरि पावीति ॥ अग्नात्स्व
तनुनैवेद्यं साक्षाद्भस्म मयं पतेत् ॥ एतत्तु परमेशानि
निर्माल्यं यस्तु भक्षयेत् ॥ स भ्रष्टो जायते देवि निष्कृ
तिर्नास्ति नस्य वै ॥ वामदेवादिदेवेशि मुखेषु च यच्

र्पितानि भक्षणं मम देवेशि ब्रह्मांडत्स्थिकारकं ॥
अशुचिर्वा शुचिर्वापि उच्छिष्टं भक्षयेत्तु यः ॥ स एव
परमाराध्यः साक्षाद्ब्रह्मशुचिस्मिते ॥ उच्छिष्टभक्ष
णकाले स एव श्रीसदाशिवः ॥ प्रथमं विष्णुदेवत्वा
विष्णुमंत्रेण पार्वतीत्यादि ॥ ॐ नमो नारायणायेति
त्यष्टाक्षरमंत्रेण ॥ विष्णवे शिवनिर्माल्यं दत्वा भक्षये
दित्यर्थः ॥ इमां शिवप्रसा[illegible]दभक्षणमाहात्म्यं ॥ सूत
संहितायां ॥ यच्छास्त्रि कश्चिद्दोषप्रकारेणां विकार्चे
कः ॥ तस्मिन्नेव शरीरे समुच्यते नात्र संशयः ॥ अप्र
जयन्महामोहान्महादेवकुटुंबिनी ॥ यः पूजयेन्महादे
वं स तु पूजाविडंबकः इति ॥ अथ भागवतादिवैष्णव
पुराणेषु शिवोपकर्षः समुत्तिरुद्रपरइति वाच्यं ॥ त
था च पराशरपुराणे ॥ वैष्णवेषु पुराणेषु शोपकर्षस्तु

इष्यते ॥ रुद्रस्यासौ हरस्यास्य विभूते रेव केवलं ॥ योपकर्षो हरेर्दृष्टः संभवेष्वखिलेषु च ॥ पुराणेषु हरेः साक्षान्मूलभूतस्य सतमेति ॥ सौरपुराणे ॥ दध्यंचिरुवाच ॥ एते च ब्राह्मणाः सर्वे वै द्विषंतो महेश्वरं ॥ भवं तु वेदबाह्यास्ते ततो पहतचेतसः ॥ पाखंडाचारनिरताः सर्वे निरयगामिनः ॥ कलौ युगे तु संप्राप्ते दरिद्राः रुद्रयाजकाः ॥ सर्वस्मादधिको रुद्रः पशुपाशविमोचनः ॥ पराशरस्वेषु युष्माकमाभूत्पा रत्रिक्रीडतिरिति ॥ ननु भारते क्वचिल्लिखि ब्रह्मनारायणाभ्यां अपकर्षः प्रतिपादितो हरस्येति कथं तदुपपत्तिरित्याशंक्याह ॥ विशालाक्षः स्याद् द्रुहिणतनयः संहरणहेतुस्सरोजासक्रोधप्रभव इति वैशेषिकं पदं ॥ विभूतित्वेनास्य किमपि निहितं नाथ नियतं निकृष्टिस्ताभ्यां भवेत इति बुधैर्निरसितं ॥ संति त्रिमूर्तिकारणस्य मायाविशिष्टस्य सगुणब्रह्मरूपस्य श्री

सांबसदाशिवस्य विभूतिविशेषरूपा रुद्राः ॥ यथा संहाररुद्रो लोकसृष्ट्यर्थं लोकरक्षार्थं च विरंच्यात्तथा प्रादुर्भूतस्तदवतारूपोऽवांतरकल्पेषु संहारार्थं हरिकोपात्स्वेच्छया प्रादुर्भूतस्तदवतारको रुद्रः ॥ अन्ये च नीललोहितो लोकपाल इत्यादयो रुद्राः ॥ तत्र ब्रह्मांगभवो रुद्रो महाभारते दर्शितः ॥ अनादिनिधनो देवश्चैतन्यादिसमन्वितः ॥ ज्ञानानि च वशे यस्य तारकादीन्यशेषतः ॥ अणिमादिगुणोपेतमैश्वर्यं न च कृत्रिमं ॥ सृष्ट्यर्थं ब्रह्मणः पुत्रो ललाटादुत्थितः प्रभुरिति ॥ हरिकोपप्रभवः कौर्म्ये शिववचनेन दर्शितः ॥ अहं च भवतो वक्त्रात्कल्पांते घोररूपधृक् ॥ शूलपाणिर्भविष्यामि क्रोधजस्तव पुत्रक इति ॥ नीललोहितनामा कश्चिद्रुद्रो महाभारते कृष्णार्जुनयोः कैलासगमनप्रस्तावे कैलासे शिवपार्श्वे स्थितो वर्णितः ॥ ततः पार्श्वे वृषांकस्य ब्रह्मपारमवस्थितः ॥ पिंगाक्षस्तपसां श्रेष्ठा

बलवान्नीललोहितइति॥लोकपालरुद्रः प्रागुदीच्यां
दिशिवसन्कोनैर्दर्शितः॥तत्रैशानस्यभवनंरुद्राधि
ष्ठितंनोःसुभं॥गणेश्वरस्यापिपुरंरत्नात्रासेसगणैर्वृत
इति॥आदिपर्वणि॥एवंचतुर्मुखस्याणुर्महादेवोभव
त्पुरेइतितस्यैवच ब्रह्मसभायांअवस्थानमुक्तंभी
ष्मपर्वणि॥नरनारायणौब्रह्मायमःस्थाणुश्चपंचमः।
उपासतेयत्रपरंसहस्रयुगपर्ययइतिशिवोपासकेषु
पारिगणनंचेत्युक्तमिति॥अथभस्ममाहात्म्यं॥केवलंभ
स्मनातैःस्नानप्रभोगंध्रातितत्पदं॥विप्रयोनिपिसंसेव्यैबहु
धर्मरतोपिसन्॥पश्चाद्भक्तिपरःसंभोभस्मनैवविशुध्य
ति॥आत्मानंयःपस्तुंबत्वामहादेवहुताशने॥दीक्षितोब्र
ह्मभस्माभ्यांशिवयाजीमुनिर्भवेत्॥शीघ्रमेवपरंसोमह
त्प्राप्नुयादितिबंधनात्॥येचैयांतिमहादेवंजपंतिशत
रुद्रियं॥गंधधूपादिभिश्चैवयजंतिशूलपाणिनं॥स

र्वपापविनिर्मुक्ताविमुक्ताःसुब्रवर्चसः॥महादेवप्र
सादेनरुद्रलोकंव्रजंतिते॥इतिश्रीमद्भट्टोपनामकजय
राममट्टसुतनारायणगर्भसंभवकाशीनाथविरचि
तेशिवभक्तिरसायनेतृतीयोल्लासः॥श्रीदक्षिणामूर्ति
गुरुभ्योनमः॥अथशिवपुराणोक्तमार्गशीर्षादिप्रति
मासकृत्यं॥मार्गशीर्षेतुयोमासंएकभक्तेनतुक्षपेत्॥त
स्मिन्मासेसमास्रेतुपूजयित्वातुमांप्रिये॥मांशिवं॥वि
धिवत्तेनपानेनतर्पयित्वाद्विजान्नरः॥शक्त्यातुदक्षिणां
दत्वाशृणुतस्यापितत्फलं॥दशवर्षसहस्राणितिष्ठतेर्क
बिमंडले॥अंतस्तेमध्यमंचैवकिंपुनर्ब्राह्मणोपिवा॥य
हामानुष्यतांभूयोजायतेविपुलेकुले॥पुष्यमासेम
हाभागएकभक्तेनतुक्षपेत्॥हंससारसयुक्तेनविमानेन
सगच्छति॥महात्मनःशुभाल्लोकान्सर्वदैवतनंदिताः॥
शतवर्षसहस्राणिसुखंतत्रैवसंतिते॥ततस्त्वापिच्यु

तोभूयोजायतेविपुलेकुले॥जातिस्मरत्वमवाप्नोतिधर्मंच
कुरुतेसदा॥२॥माघेमासेतथातुर्जेच्चित्रयानःसमाप्रि
ये॥त्रिरात्रेक्षिपतेजंतुर्माघेमासेतुयोनरः॥तस्मान्मासे
समासेतुपूजयित्वातुमांप्रिये॥तत्फलंतु॥षष्टिवर्षसहस्रा
णिविंशद्वर्षशतानिच॥भागशःकामचारीचकामरूपी
चशैलजे॥तिष्ठतेवग्निलोकस्थस्थानंचरतिनित्यशः॥
तत्राचापिच्युतोभूतोब्रह्मत्वंलभतेनरः॥सर्वकामैवस
मानंराजराजेतिपूजितं॥३॥४॥फाल्गुनेतुयदामासं
एकभक्तेनयःक्षपेत्॥मासांतेशिवमभ्यर्च्यद्विजसंतर्प
णादिकं॥तत्फलंतु॥दिव्येनाग्निसुवर्णेनविस्तीर्णशत
योजने॥पश्यतेचारविंदाक्षिब्रह्मलोकगतोनरः॥त
तस्मापिच्युतोभूयःसुखीतत्रप्रजायते॥ब्रह्मत्वंलभ
तेचैवचतुर्वेदस्यजातो॥ज्ञानविज्ञानसंपन्नाविनीता
श्चभवंतिते॥धर्मज्ञाबहुभार्याश्चअनेकक्रतुयाजकाः॥

चैत्रमासेमहाभागेएकभक्तेनतुक्षिपेत्॥अशीतिंतुसह
स्राणिशतवर्षाणिपंचच॥वारुणंलोकमातिष्ठेत्कामचा
रीभवेन्नरः॥ततस्मापिच्युतोभूत्वयप्रार्थितंलभतेनरः॥[illegible]॥
वैशाखेतुयदामासमेकभक्तेनयःक्षपेत्॥नतेषांपुनराव
त्तिर्विद्यतेतुमहात्मनां॥एषशीश्वरसद्भावःकथितस्तेसमा
सतः॥उपवासस्ययत्पुण्यंसांवत्सरयथोचितं॥यंस्तु
त्वास्वाध्यकर्मणःप्राप्यतेधर्ममुत्तमं॥७॥ज्येष्ठमासेम
हाभागेएकभक्तेनयःक्षिपेत्॥फलंतु॥तत्रसूर्यप्रती
काशमप्सरोगणसेवितं॥विमानंलभतेशुभ्रंसनरो
नात्रसंशयः॥दिव्यवर्षसहस्राणिस्वर्गलोकेमहीय
ते॥८॥आषाढमासेत्वेकस्यामेकभक्तमुपोषितः॥
शृंगारकेतदापार्श्वेदक्षिणामूर्तिमाश्रितः॥लभते
बहुशोधर्मंयोस्तुपोष्यतिचाष्टमी॥पौर्णिमायांमहा
देविगुरुपूजा।मर्च्यपेत्॥शिवलोकमवाप्नोतिससं

स संवरानने ।।१।। श्रावणे तु सदा मासएकभक्तेन
यः क्षिपेत् ।। तस्मिन्मासे समाप्ते तु पूजयित्वा शिवप्रि
ये ।। विविधान्नेन देवेषं तर्पयित्वा द्विजोत्तमान् ।। शक्त्या
नु दक्षिणां दद्यात् शृणु तस्यापि यत्फलं ।। दशवर्षसह
स्राणि सोमलोके महीयते ।। हंससारंयुक्तेन विमाने स
न सेनाप्यति ।। पितरस्यैसे तु ब्यांति त्रिंशद्वर्षशतानि च ।।
द्रप ।।२।। यस्तु भौद्व्यासएकभक्तेन संक्षिपेत् ।। शतवर्षस
हस्राणां वायुलोके महीयते ।।३।। आश्विने तु यदा मास
एकभक्तेन यः क्षिपेत् ।। षष्ठिवर्षसहस्राणि स्वर्गलोके म
हीयते ।।४।। सर्वत्र मासांते शिवार्चा द्विजतर्पणं प्राग्व
त्कुर्यात् ।। शक्तश्चेतु ।। पक्षोपवासिनश्चैव तथा मासोप
वासिनः ।। शाकभक्ताम्बुभक्ता हि वसेयुर्जलशायिनः ।। हे
मंते जलशायिन इति तत्रैवोक्तं ।। अथ वैशिपुराणे चातु
र्मास्यव्रतानि ।। यस्तु चत्वारि मासानि शाकपर्णानि भ

क्षयेत् ।। अहिंसानिरतश्चैव शृणु तस्यापि यत्फलं ।। द
शवर्षसहस्राणि स्वर्गलोके महीयते ।। यदि लेकोक्षयं
गत्वा जायते विपुले कुले ।। अव्याधितो निरोगश्च दीर्घा
युश्चैव जायते ।। पुष्पकेन विमानेन देवलोके स चक्र
मेत् ।। स्त्रीसहस्रावृते रम्ये रमते नात्र संशय इति ।। अ
थ वा तु मीस्ये पानीयफलं ।। ब्राह्मणेभ्यो ददन्नीह पानी
यं श्रध्यान्वितः ।। तेन तर्पोदकानाम नदीमध्ये प्रकी
र्तिता ।। दीपदानफलं ।। दीपप्रदानं यो दद्याद्देवागारे ब्राह्म
न णेषु च ।। तेन दीपप्रदानेन अक्षयां गतिं लभेत ।। छत्रदा
नफलं ।। छत्रप्रदानं यो दद्याद्दिनौतोंज्वालितानिसः ।
मत्ताणि हर्म्यपृष्ठानि लभते नात्र संशयः ।। अथ धे
नुदानं ।। धेनुप्रदानं यो दद्याद्ब्राह्मणेभ्यो विशेषतः ।
यावंति रोमवृपानि तस्याः गात्रेषु संति ये ।। ताव

॥३०॥

र्षसहस्राणि रुद्रलोके महीयते ॥ अथ कपिला
दानफलं ॥ कपिलां गां तु यो दद्याद्ब्राह्मणेभ्यो विशे
षतः ॥ यावंति रोमकूपानि तस्याः गात्रेषु संति
वै ॥ तावद्वर्षसहस्राणि शिवलोके महीयते ॥ चा
तुर्मास्ये सुवर्णदानं ॥ सुवर्णदानं यो दद्याद्ब्राह्म
णेभ्यो विशेषतः ॥ रूपवान् शीलसंपन्नो विद्या
भागी भवेन्नरः ॥ वस्त्रदानफलं ॥ नववस्त्रप्रदाने
न अक्षय्यं लभते फलं ॥ कन्यादानफलं ॥ कन्याप्रदा
नं यो दद्याद्ब्राह्मणेभ्यो विशेषतः ॥ यावंती लोकूमो
प्नोति अंते च शिवतां व्रजेत् ॥ श्रात्मेन तु विवाहेन
विधिवत्कुर्यादित्यर्थः ॥ शय्यादानफलं ॥ शय्या
प्रदानं यो दद्याद्ब्राह्मणेभ्यो विशेषतः ॥ षष्ठिवर्ष

॥३०॥

सहस्राणि स्वर्गलोके महीयते ॥ अथान्नदानफलं ॥
अन्नदानेन देवेशि देवलोके महीयते ॥ अथ चातु
र्मास्ये पुष्पार्चाफलं ॥ जाती मल्लिके पुष्पं च सर्वाः सौ
वर्णिकाः स्मृताः ॥ सौवर्णिकाश्च कुमुदाः पुष्पाः सौ
वर्णिकाः स्मृताः ॥ रक्तोत्पलास्तथा चान्ये सर्व सौव
र्णिकास्मृताः ॥ नीलोत्पलं च नागं च अष्ट सौवर्णिकाः
स्मृताः ॥ दश सौवर्णिका ज्ञेयाः विश्वाशोका इति स्मृ
ता ॥ एकादश सुवर्णं च नागपुन्नागकेसरं ॥ रक्तोत्पलं
च विज्ञेयं सुवर्णं द्वादशं स्मृतं ॥ केतकस्य सुगंधस्य
सुवर्णानि त्रयोदश ॥ द्वात्रिंशति सुवर्णानि पद्मपु
ष्पप्रकीर्तितं ॥ अशीतीति सहस्राणि कुशपुष्पं प्रकी
र्तितं ॥ दश सहस्रे तु विज्ञेये करवीरं निगद्यते ॥ त्रिसुव
र्णसहस्राणि उर्कपुष्पं निगद्यते ॥ यो मे प्रयच्छते देव

लभते गणनाथतां॥ एतासां पुष्पजातीनां गंध
माघ्राय हंसदेति सुवर्णपुष्पमासि निविपुष्पा
णि॥ अथापराह्ने पुष्पार्चामहिमा॥ अष्टमीस्व
पराह्णे तु तथाह्नि चतुर्दशी॥ ततैः पुष्पविशेषै
स्तु कुर्याद्देवार्चनं मम॥ तुस्येण्येन याल्लोकान्म पुप
मलोके निवासिनः॥ यथेष्टं गच्छते सोपि यत्रदे
वः शिवोव्ययः॥ सर्वेश्वरं लेकं मनाः पूज्यमान
स्तु यो नरः॥ न तस्य देवताः किंचिद्विघ्नं कुर्वीत स
र्वथा॥ इहलोके सुखं भुक्त्वा याति शंभोः परंपदामि
तो ति॥ अथ घोषाक्षीरदानफलं॥ ध्यातो येन तु क्षी
रेण प्रजेयित्वा ममागतः॥ निवेदये यथा का
मं तस्य पुण्यफलं शृणु॥ कोटिशतसहस्रा
णि वर्षाणां तु हिमालये॥ वसंतीतिशेषः॥

अथ लिंगे भस्मबिंदुमहिमा॥ भस्मबिंदुं नरो यस्तु
लिंगमर्चयते सदा॥ एकाहमपि यो देवि युगकोटि
ममाग्रतः॥ वसते मामके लोके यदि दीक्षा प्रवर्तते॥
अथ धूपमहिमा॥ शारदं देवदारूणां भक्त्या धूपं प्रद
पयेत॥ संस्कृते देवलिंगानां तस्य पुण्यफलं शृणु॥ द्वा
त्रिंशत्सुवर्णानि सार्धाशीतितथोपुषः॥ षष्टिवर्ष
सहस्राणि मोदते च ममालये॥ सच्छेतं गुग्गुलं चापि अग
रुं चैव यो दहेत्॥ युगकोटिसहस्राणि शिवलोके मही
यते॥ अथोपवासफलं॥ उपवासफलं स्वर्गं मोक्षं
चापि न संशयः॥ पंचमी चैव षष्ठी च पौर्णमासी तथै
व च॥ उपोष्या मम भक्तेन शृणु तस्यापि यत्फलं॥ सुभ
गो दर्शनीयश्च स्नानभागी भवेन्नरः॥ एकभक्तमहिमा॥
नवमी तु सदा ग्रा स एकभक्तेन पूजयेत्॥ षण्मासाद्यो व

रुपुत्रस्यविभागीसभवेन्नरः॥द्वादशीतुतथाव्यासएक
भक्तेनपूजयेत्॥ऋषिभागीप्यनादयस्यस्नानभागीच
निर्दिशेत्॥इति॥अथब्राह्मणलक्षणं॥लक्षणंसंप्र
वक्ष्यामिद्विजातीनामिदंशृणु॥ब्राह्मणस्तुभवेज्जा
त्यासंस्काराद्द्विजउच्यते॥विद्ययाविप्रतांयातिब्राह्म
णास्त्रिविधःस्मृतः॥तादृशंभोजयेत्श्राद्धेदैवेकर्म
णिवापियः॥वेदविद्योभवेद्विप्रोश्रोत्रियेपूज्योपराय
णः॥सोपिश्राद्धेस्मृतोदेवपूजितस्तारयेत्पितॄन्॥
अथवृषोत्सर्गमहिमा॥वृषभंयस्तुनीलाभंउत्सृजे
त्तनरोत्तमः॥अन्यंवापिमहाँगंसपितॄन्तारयेन्नरः॥ भा
पावैतितस्यरोमाणिवृषभस्यमहात्मनः॥तावंत्येव
सहस्राणिवर्षाणांदिविमोदते॥अथतिलपात्रदान
महिमा॥तिलपात्राणियोदद्याद्विप्रेभ्यःशुभमान

सः॥रुद्रलोकमवाप्नोतिदेवस्तुखमश्नुते॥अथचां स२
द्रायणफलं॥यस्तुचांद्रायणंकुर्यात्पापक्षयौक्तंसुमाहितः।
ससोमलोकमासाद्यसोमेनसमतांव्रजेत्॥अथप्रा
जापत्यफलं॥प्राजापत्येनयःकश्चिद्देहंशोधयत्यपि
वा॥प्रजापतिसमोभूत्वातस्यलोकेमहीयते॥अथ
सांतपनव्रतफलं॥यस्तुसांतपनंकृच्छ्रंकरोतिनर
सत्तमः॥आत्मानमुध्दरेत्सध्यादत्तेनलोकेमहीयते
अथमहासांतपनव्रतफलं॥महासांतपनंयस्तु
करोतिनरसत्तमः॥सर्वकामानवाप्नोतिब्रह्मलो
केचामोदते॥अथातिकृच्छ्रफलं॥अतिकृच्छ्रेणतुन
रःशार्वस्यभुवनंव्रजेत्॥परःस्थातिकृच्छ्रेणतथाप्राण
पत्यमवाप्नुयात्॥अथतुलापुरुषदानफलं॥तु
लापुरुषकंयस्यददातिद्विजसत्तमे॥समुत्तःस

॥५०॥

वैं पापैस्तु शिवलोके महीयते ॥ रथमश्वमजं दासी
कन्यागृहमथापवा ॥ भूमिं यस्तु प्रयच्छेत स राजा भु
वि जायते ॥ व्याधितो यस्तु विप्राणां दिनं भक्तमचेतनं
उद्धरेत्तु यथाशक्त्या समुच्येद्ब्रह्महत्यया ॥ कमंडलु
प्रदानेन धर्मात्मा भवति ध्रुवं ॥ यः सुवर्णं प्रयच्छेत
दरिद्राय द्विजालये ॥ दशानामश्वमेधानां फलमा
प्नोति मानवः ॥ पश्चैतानि तु रम्याणि दानानुक्रमा
नि हृत्तिराः ॥ प्रदद्यात्तु गपच्चैव एपि ओमेकेराहृ
भवेत्तां ॥ शैवपुराणे ॥ यस्तु गां वा हिरण्यं वा ममभेगो
द्दिश्यता दद्देत ॥ तस्य कामदुघा पृथ्वी दास्यामि नि
रुपद्रवां ॥ उपहारैस्तु जाप्यैश्च भावितैश्चापि नि
त्यशः ॥ व्रतोपवासनियमैर्बलिभिश्चैव पुष्कलैः ॥

॥५०॥

गीतवादित्रशब्देन यो मामर्चयते सदा ॥ विष्णुलो
कमवाप्नोति पूज्यते ब्रह्मवादिभिरिति ॥ बलिभिरि
ति ॥ दध्योदनेन बलिदानमिति बौधायनसूत्रेऽप्युक्तं
काशीखंडे ॥ क्व मांसं क्व शिवे भक्तिः क्व मद्यं क्व शिवा
र्चनं ॥ मद्यमांसरतानां च दूरे तिष्ठति शंकरः ॥ अथ
त्रिकाले शिवदर्शनफलं ॥ एवं संध्यात्रितादेविकेव
लमधिगच्छति ॥ स देवानां गुरुर्भूत्वा देवो भवति वी
र्यवान् ॥ संध्यां मध्यंदिने चैव योऽभिगच्छति शंकरं ॥
लोकपालगुरुर्भूत्वा पूज्यते देवतैः सह ॥ सायंकाले
शिवं दृष्ट्वा कैलासं प्रतिगच्छति ॥ काशीखंडे ॥ चैत्रे
कृष्णचतुर्दश्यां ॥ रक्षां संविधाय च ॥ केदारोदकपानेन
वायवीये पुनर्जन्म न विद्यते ॥ दमनेनार्चयेच्चैत्र्यां विशेषेण सदा
शिवं ॥ स्कांदे ॥ वैशाखे मासि देवेशं सुपुष्पैः पूजये

॥४१॥

धिवंप तृतीयायां तु वैशाखे रोहिण्यृक्षे प्रपूज्य तु
उदकुंभप्रदानेन शिवलोके महीयते ॥ माघस्य कु
तृतीयायां स्नात्वा पैलिपिले हृदे ॥ संतर्पयेत्सर्वा
न्देवान् त्रिलोचनमथापि वा ॥ ज्येष्ठशुक्लदशम्यां
तु प्रातःकाले तु वै शिवे ॥ दशाश्वमेधिके स्नात्वा मु
च्यते सर्वपातकैः ॥ लिंगं दशाश्वमेधेशं दृष्ट्वा देह शा
रतियो ॥ दशजन्मार्जितैः पापैः सज्यते नात्र संश
यः ॥ उदकुंभांवुधेनुस्यतालवंतंच चंदनं ॥ त्रिलो
चनस्य प्रीत्यर्थं दातव्यं ज्येष्ठमासि च ॥ उताषाढमे
कभक्तेन स्नात्वा मासमतंद्रितः ॥ वहुधान्यो वहु
धनो वहुपुत्रश्च जायते ॥ एकजन्मेन रोदत्वा शिव
लोके महीयते ॥ अमृपवर्जीनं कृत्वा भोजने व्रत
माचरेत् ॥ श्रावणस्य चतुर्दश्यां पवित्रैः पूजये

॥४१॥

शिवं ॥ भाद्रस्य कृचतुर्दश्यां कमलैः पूजयेच्छिवं ॥
शिवलोकमवाप्नोति नात्र कार्या विचारणा ॥ आश्वि
ने मासि शुक्लायां मेकादश्यां विशेषतः ॥ तिलैः संपू
ज्य देवेशं शिवलोके महीयते ॥ तैने ॥ उर्जस्य चतु
र्दश्यां भोजयित्वा तपोधनान् ॥ सोमविप्रांस्तथापरा
न् शिवलोके महीयते ॥ दानं दत्वा तु तेभ्यश्च यमलोकं स
गच्छति ॥ ततः प्रदोषसमये दीपान्दद्यान्मनोरमान् ॥ ब्र
ह्मविष्णुशिवादीनां भवनेषु मठेषु च ॥ तत्तल्लोकमवाप्नो
ति नात्र कार्या विचारणा ॥ काशीखंडे ॥ कार्तिस्य चतु
र्दश्यां विश्वेशं यो विलोकयेत् ॥ स्नात्वा चोत्तरवाहि
न्यां न तस्य पुनरावृत्तिः ॥ पौर्णमास्यां तु संध्यायां
कर्तव्यस्त्रिपुरोत्सवः ॥ दद्यादनेन मंत्रेण दीपां
श्च शिवालये ॥ कीटाः पतंगा मशकाश्च वृक्षा ज

लेस्थलेयेविचरंतिजीवाः॥दृष्ट्वाप्रदीपंनहिजन्म
भागिनोभवंतिसत्यंश्वपचापिविप्राः॥अथतांड
मा वोत्सवः॥पौ॥र्णमौगौरीर्षैतुतारयारौद्रयाच्चिता
तस्यांप्रातःशंभुसेवासत्सज्जन्माघनाशिना॥शिवे
प्राप्तेदिनेकार्यंतांडवेस्मरतज्जनैः॥वृषारूढंरथारू
ढंपंदनालिसद्दंडकं॥सोपहारःशिवंदृष्ट्वापुनर्जन्म
नविंदते॥पौषशुक्लचतुर्दश्यांमुस्नातैःपूज्ययेधारि॥
माघशुक्लचतुर्थ्यांतुकुंदपुष्पैःसदाशिवं॥संपूज्यपो
हितेक्तौशीसमाप्नोतिप्रियंनरः॥कार्पासदानंतत्रै
वधेनुदानंप्रशस्यते॥कंबलाजिनरत्नानिमोच
कोपापमोचकौ॥फाल्गुनेकृष्णपक्षेचस्वर्धरात्रौ
महेशोशिवे॥शिवरात्रिस्तुसंज्ञातासर्वसिद्धिप्रद
यिनी॥माघमासेचतुर्दश्यांकृष्णपक्षेसमाहि

तः॥कृत्तिवासेश्वरंलिंगमर्चयंतिशिवेस्तुमं॥ते
कांतिपरमंस्थानेसदाशिवमनामयमितिस्कां
दे॥अधिमासेतुसंप्राप्तेशिवंसंपूज्ययत्नतः॥
त्रयस्त्रिंशद्दपालिदत्वाशिवपुरंव्रजेदिति॥इति
श्रीमद्ढोपनामकजयरामभट्टसुतवाराणसीग
र्भसंभवकाशीनाथविरचितेशिवभक्तिरसायने
अमांतमासाभिप्रायेणचतुर्थोल्लासः॥४॥श्रीगुरु
दक्षिणामूर्तिगुरुभ्योनमः॥अथसोमवारव्रतफ
लं॥शैवपुराणे॥शैवव्रतानिकार्याणिद्विजैर्मुक्त्य
र्थिभिःसदा॥शिवःशैवव्रतैरेवतुष्टोभवतिसर्वथा॥
सोमवारव्रतंशैवंतत्कर्तव्यंद्विजैःसदा॥त्यक्तसोम
व्रताविप्राःभविष्यंत्येवपापिनः॥सोमेदिवानभो

॥५३॥

ऌव्यममायामपि सर्वथा॥ द्वादश्यामपि नास्तीया
संक्रान्तिष्वपि सर्वथा॥ न भोक्तव्यं दिवा विप्रैः सर्वथा
सोमवासरे॥ सोमवारे दिवा भुक्त्वा द्वादशाब्दव्रतं चरे
त्॥ सोमवासरपर्वेषु भवेदेकादशी यदि॥ तदा भुक्त्वा
पि कर्तव्यं सोमवारव्रतं द्विजैः॥ उभयोर्दैवतं यस्मात्
महादेवप्रकीर्तितः॥ ततः शतैर्दैवं कार्यमशक्तैश्च
देवाहि॥ तत्राप्येकादशीतोत्र श्रेष्ठोयं सोमवासर॥
त्यक्त्वाप्येकादशीकार्या सोमवारव्रतं द्विजैः॥ इति
बृहज्जाबालोपनिषदि॥ स्यक्र रुद्राक्षधारणास्यक्र सो
मवारव्रतास्यक्र सोमवारव्रतार्चनास्यक्र रुद्रजपाः
स्यक्र भैरवयात्रा॥ भैरवीयोरां भैर्यातनां नानाविधां रवी
कारयंपरेताः भुक्त्वा ततः सुप्ताः मांसपचले॥ स्कांदे
लालास्यमाहात्म्ये॥ सर्वेषु पुण्यकालेषु श्रेयः स्थूर्यं दु

॥५२

संगमः॥ ततः शतगुणा ज्ञेया चतुर्थी वा चतुर्दशी॥
भृगुणा च समायुक्ता भानुवारेण सप्तमी॥ त्रि
भिरेतैरमावास्यो गुरुणा च समागता॥ ततः श
तगुणा ज्ञेया सोमवारेण संयुता॥ आषाढमास्य
मावास्या सोमवारेण संयुता॥ अगमिष्यति त
त्काले श्रीमतीमणिकर्णिका॥ उदग्वहा विश्वना
थसन्निधौ कूर्मे १४ गा॥ स्नानमात्रेण पापघ्नी
कैवल्यं च प्रयच्छति॥ सर्वेषु व्रतरंदेषु शास्त्रोक्ते
चे ष्वेतमुत्तमं शास्त्रोक्तिषु सर्वेषु शिवव्रतमनुत्त
मं॥ शिवव्रतेषु सर्वेषु सोमवारव्रतं महत्॥ सोमवा
रादपि वरा शिवरात्रिर्मुनीश्वराः॥ त्रिकोटिशिव
रात्रैस्तु तुल्या मासोमवारगा॥ यज्ञानामश्वमेधा

श्च पर्वतानां हिमालयः॥ व्रतानां सोमवारश्च
मंत्राणां तु षडक्षरी॥ अगस्त्य उवाच॥ अधुना सं-
प्रवक्ष्यामि सोमवारव्रतं महत्॥ यस्यानुष्ठानमात्रे-
ण शंभोः सायुज्यरूपिणी॥ दुर्लभा सा च जंतूनां सु-
लभा मुक्तिरूपिणी॥ सर्वेषामेव देवानां प्रवरः शंक-
रो यथा॥ सर्वासामपि देवीनां प्रवरा पार्वती यथा॥ त-
था व्रतेषु सर्वेषु सोमवारव्रतं वरं॥ ये कुर्वंति यथाश-
क्ति सोमवारमहाव्रतं॥ न स्पृशंति व्याधयस्तेषां न स-
र्वे पिशाचवः॥ अकालमरणं नास्ति चापदो न स्पृशं-
ति तान्॥ इहामुत्र महाभोगान्लभंते पुण्यगौरवात्॥
उमया सहितो देवः सोम इत्यभिधीयते॥ तद्दिनं सो-
मवाराख्यं अनंतफलदायकं॥ उपवासं तथा नक्तं ए-
कभुक्तमथापि वा॥ सोमवारे महापुण्ये सोममुद्दिश्य

पल्हतं॥ अनंतफलदं तच्च सत्यं मुनिपुंगवाः॥ अ-
थ व्रतविधानं च कथयामि मुनीश्वराः॥ श्रुतमात्रेण स-
र्वेषां सर्वैश्वर्यप्रदायकं॥ कार्तिके मासि मार्गे वा मा-
सेष्वन्येषु वा पुनः॥ सोमवारे तु संप्राप्ते प्रातरुत्थाय
भक्तिमान्॥ परशत्या सुमीनाक्ष्या सहितं सौसुंदरं। म
श्रीहालास्ये शिवपदे सुंदरां तो विभावयेत्॥ नित्यक-
र्माणि सर्वाणि दंतधावनपूर्वकं॥ कृत्वा नैमित्तिकं कर्म
स्नानाद्यं प्रारभेत्सुधीः॥ भस्मश्रीवृक्षमूलोत्थमृदाम-
यतिलान्कुशान्॥ उतमांगे विनिक्षिप्य पश्चात्स्नानं स-
माचरेत्॥ सुंदरेश्वर सर्वेश सर्वतीर्थफलप्रद॥ देहि
स्नानमनुत्तमं तीर्थेस्मिन्भुक्तिमुक्तिदे॥ यस्य केशेषु जी-
मूताः नद्यः सर्वांगसंधिषु॥ कुक्षौ समुद्राः सप्तापि तस्मै
तोयात्मने नमः॥ इत्युक्त्वा वेदमंत्रैश्च रुद्रलिंगान्जपन्व्रती॥

स्नात्वा शुक्लांबरधरः समाहितमनाः शुचिः ॥ आनीतैः
श्वेतपुष्पैश्च मालतीमल्लिकादिभिः ॥ कुंदमंदारपुंनागश्च
तार्कैः रक्तपत्रकैः ॥ बिल्वपत्रैरखंडैश्च स्रोसामतेश्यानिलेर
पिगमं पूजयेच्छिवं भक्त्या श्रीहालास्यपतिं प्रभुं ॥ एकभु
क्तंव्रती प्रओं मध्याह्ने तु समाचरेत् ॥ नक्तव्रती चोपवासी कु
र्याद्रात्रौ शिवार्चनं ॥ सप्तकोटिमहामंत्राः शिवेत्क्षाद्विनि व
र्गताः ॥ पंचाक्षरस्य मंत्रस्य कलां नार्हंति षोडशीं ॥ स्त्रीलि
गोत्रारितोयं तु देव्या अपि मनुर्भवेत् ॥ तस्मादनेन मंत्रेण
देवीदेवं समर्चयेत् ॥ पंचाक्षरेण मंत्रेण बिल्वपत्रैः शिवा
र्चनं करोति यः श्रेयाय सुसंगच्छेद्देश्वरं पदं ॥ दर्शनाद्बिल्व
वृक्षस्य स्पर्शनाद्वंदनादपि ॥ अहोरात्रकृतं पापं नश्य
त्येव मुनीश्वराः ॥ अंतकाले नरो यस्तु बिल्वमूलस्य मृ
त्तिकां ॥ विलिप्य सर्वगात्रेषु मृतो याति परां गतिं ॥
बिल्ववृक्षं समाश्रित्य त्रिरात्रोपोषितः शुचिः ॥ हर

नाम जपेल्लक्षं भ्रूणहत्यांव्यपोहति ॥ बिल्वपत्रैर
खंडैर्यः पूजयेत्सोमसुंदरं ॥ सोमवारे संयतात्मा ब्र
ह्महत्यां व्यपोहति ॥ संकल्पः ॥ सोमसुंदर सोमेश
सोमसोमविभूषण ॥ सोमवारमहं कृत्वा कारिष्ये
तदनुस्या ॥ नमः शिवाय सोमाय शंभवे शंकराय
च ॥ नमो हालास्यनाथाय सच्चिदानंदमूर्तये ॥ यः
च सुंदरेशस्य सोमवारे नाम्नां सहस्रेण करोति पूजां ॥
समुक्तपापः सकलारिभेत्ता सदा सुभोगी लभते स्म
कामान् ॥ निर्माल्यं धारयेद्भक्त्या शिरसा पार्वतीप
तेः ॥ राजसूयस्य यज्ञस्य फलं प्राप्नोत्यनुत्तमं ॥ शि
रसा शिवनिर्माल्यं यो धत्ते भक्तिसंयुतः ॥ स शु
चिः स शिवज्ञानी भुक्तिमुक्त्योः स भाजनं ॥ शरीर

॥४९॥

पातपर्यंतं यः करोति महाव्रतं ॥ उद्यापनक्रिया तेन
नकार्याकांक्षेतास्वये ॥ माहात्म्यात्सोमवारस्य चां
ते मुक्तिमवाप्नुयात् ॥ कदाचिदपि न त्याज्यं व्रतं नाम
सुदुर्लभं ॥ व्रतत्यागान्महादोषमिति ज्ञात्वा समाचरे
त् ॥ गुरोः समीपे कुर्वीत व्रतमेनदृती सदा ॥ अन्यथा
गुरुहीनस्य निष्फलं जायते ध्रुवं ॥ म्लेच्छोपि वा यदि भ
वेद्भवभक्तिसमन्वितः ॥ नतेत्समश्चतुर्वेदी नाग्निष्टो
मादियज्ञकृदिति ॥ अथ शिवरहस्ये ॥ तस्य केदारना
थस्य श्रावणे सोमवासरे ॥ पूजा कार्या विशेषेण सा
धनैर्विविधैः शुभैः ॥ सोमवारव्रतकार्यं प्रयत्नेन यथा
विधि ॥ शक्तेनोपोषणं कार्यमथवा निशिभोजनमिति
सोमवारव्रतविधानं ॥ अथ बिल्वमहिमा ॥ स्कांदे हि
मवत्खंडे शिवरहस्ये ॥ महादेवस्वरूपोयं बिल्वो वेदै

॥४९॥

रपि स्तुतः ॥ पुण्यतीर्थानि यावंति लोकेषु प्रथितान्य
पि ॥ यानि तीर्थानि सर्वाणि बिल्वमूले वसंति हि ॥
गंधपुष्पादिभिः सर्वैरुपचारैः प्रयत्नतः ॥ यो बिल्वं
पूजयेद्भक्त्या संततिस्तस्य वर्धते ॥ दीपमालां बिल्व
मूले यः कल्पयति सादरं ॥ स तत्त्वज्ञानसंपन्नो महे
शांतर्गतो भवेत् ॥ प्रदक्षिणनमस्कारान् बिल्वमू
ले प्रयत्नतः ॥ ते पापपर्वतानां च नाशकाः स्युरंशाय ॥ सं
बिल्वमूले शिवतरं भोजयेद्यस्तु भक्तितः ॥ एकं वा
कोटिगुणितं तस्य पुण्यं प्रजायते ॥ बिल्वमूले क्षी
न रयुक्तमन्नमाज्येन संयुतं ॥ यो दद्याच्छिवभक्ताय स द
रिद्रो न जायते ॥ बिल्वमूले महादेवं लिंगरूपिणम
व्ययं ॥ यः पूजयेत्पुण्यात्मा स शिवं प्राप्नुयाद्ध्रु
वं ॥ बिल्वमूलजलैर्यस्तु मूर्धानमभिषिंचति ॥ स

सर्वतीर्थस्नातः स्यात्स एव भुवि पावनः॥७अ
मृतोद्भवः श्रीवृक्षः सदा शंकरप्रियः॥ क्षमस्वारा
वस्रजीर्थत्वद्लोनिलेनो म्यहा॥ विल्वेमूले श्रावणे
वा भोजयेद्विप्रंतत्सहस्रमिति॥ बिल्वमाहमा॥ वेन
स्यात्तस्त चद्दौवृय विल्व इति श्रुते स्या॥ अथातथि
पूजामहिमा॥ चित्रखंडे॥ प्रथमायां द्विजस्नात्वा वा
ग्यतो भक्तिमान्नरः॥ उपलिप्य समां भूमिं गोमयेन
स्वयं मुदा॥ आसनं पद्मकल्प्यास्मिन्नोवास्य
वृषवाहनं॥ लिंगमूर्तिं महादेवं स्नाप्य पुष्पोद
केन [illegible] च॥ पंचाक्षरेण मंत्रेण प्रतिष्ठाप्य वै वासं
पुष्पैर्नानाविधैर्म्ये संकुलैरर्चयेत्ततः॥ धूपं दत्वा
ललोदीपमन्नेपालं च बुद्धिमान॥ प्रदक्षिणात्रयं
कृत्वा स्तोत्रैस्तुत्वा प्रणम्य च॥ देयात्सु[illegible]णौ फलं त
स्मै न फलं कांक्षेयेद्बुध्यः॥ तस्मो शिवाय सेर्थः॥ अस्ति

तस्मात्कृतं पापं छित्वा स्वर्गमवाप्नुयात्॥ ॥ द्विती
यायां तथा स्नात्वा ब्रह्मचर्यपरायणः॥ पंचाक्ष
रेण मंत्रेण स्थाप्य लिंगं समाहितः॥ तिलैस्तंदु
लैः पुष्पैः संपूज्य पूर्वोक्तमंत्रेतः॥ हविर्निवेद्य मेधा
वी दिनमेकमुपोषितः॥ ब्राह्मणान्भोजयित्वा तु
वर्णस्तेयात्समुच्यते॥२॥ तृतीयायां हरं भक्त्या
संपूज्य पूर्वोक्तमार्गतः॥ यथाशक्ति धनं दत्वा सुरा
पानात्प्रमुच्यते॥३॥ चतुर्थ्यां शंकरं भक्त्या संपूज्य
पूर्वोक्तमार्गतः॥ भक्त्या दत्वाद्धि आयसं गुरुतल्प
गदोषतः॥४॥ पंचम्यां तु तिलैर्देवं संपूज्य पूर्वोक्त
मार्गतः॥ महापातकिसंसर्गदोषान्मुक्तो भवेन्न
रः॥५॥ षष्ठ्यां पूजितेन संस्नाप्य चंदनेन जलेन च॥

॥५८॥

उपपातकदोषेण मुच्यते नात्र संशयः ॥ सप्तम्यां
शुद्धतोयेन स्नात्वा पुष्पैः समर्चयेत् ॥ क्षुद्रपापा
त्प्रमुच्येत नात्र कार्या विचारणा ॥ ७ ॥ अष्टम्यां पं
चगव्येन स्नापयेत्तु शंकरं ॥ सर्वपापविनिर्मु
क्तो शिवलोके महीयते ॥ ८ ॥ नवम्यामधुनास्नाप्य
शुद्धतोयेन शंकरं ॥ कुलैकविंशमुत्तीर्य स गच्छेत्पर
मं पदं ॥ ९ ॥ दशम्यां पयसा स्नाप्य कुशपुष्पोदकेन च ॥
सर्वपापविनिर्मुक्तः सम्यग्ज्ञानम [illegible] वाप्नुयात् ॥१॥
एकादश्यां शुचिः स्नात्वा भोजनेन विवर्जितः ॥ शि
वं शुद्धोदकैः स्नाप्य शिवलोके महीयते ॥ ११ ॥ द्वादश्यां
अभिषिच्येशंगुगुलं धूपयेत्ततः ॥ ब्रह्मलोकमवा
प्नोति नात्र कार्या विचारणा ॥ १२ ॥ त्रयोदश्यां शि
वं स्नाप्य शंकरं चंदनैः सह ॥ विलिप्य सर्वपापेभ्यो

॥५८॥

मुच्यते नात्र संशयः ॥ १३ ॥ चतुर्दश्यां महादेवं स्नाप्य
भक्तिमार्गतः ॥ तिलतंदुलपुष्पाद्यैः पूज्य विप्रा
न्भोजयेत्तु ॥ अभीष्टं सकलं लब्ध्वा शिवलोके मही
यते ॥ १४ ॥ पंचदश्यां शुचिः स्नात्वा तोयेनैवाभि
षेचयेत् ॥ पुष्पैर्नानाविधैः पूज्य ब्राह्मणान्भोजये
न्मुदा ॥ ऐश्वर्यमखिलं लब्ध्वा प्रेत्य स्वर्गे महीयते ॥ पा
रति तिथिपूजामहिमा ॥ अथ नक्षत्रपूजाप्रकारः ॥
अश्विन्यां देवमाराध्य ब्राह्मणान्भोजयेन्नरः ॥ अश्वि
नो लोकमाप्नोति नात्र कार्या विचारणा ॥ १ ॥ भरण्यां
रुद्रमभ्यर्च्य ब्राह्मणान्भोजयेन्मुदा ॥ यमलोकमवा
प्नोति यावदाचंद्रतारकं ॥ २ ॥ कृत्तिकायां शिवं पूज्य
ब्राह्मणानेव भोजयेत् ॥ अग्निलोकमवाप्नोति ना

त्रकार्याविचरणा॥३॥रोहिण्यांशंकरंपूज्यब्राह्मणा
यान्नदोनरः॥सर्वपापविनिर्मुक्तोब्रह्मलोकमवाप्नु
यात्॥४॥मृगशीर्षेमहादेवंपूज्यान्नेनस्त्रमेवच॥
ब्राह्मणायादरादत्वाचंद्रलोकेमहीयते॥५॥आर्द्रा
यांशंकरंपूज्यदद्याद्ब्रह्मविदेधनं॥सम्यग्ज्ञानमवा
प्याशुब्रह्मसाक्षात्प्रपद्यते॥६॥आदित्येयोर्चयेदी
शंब्राह्मणांश्चैवभोजयेत्॥आदितेर्लोकमाप्नोतिस
पुनर्जन्मगच्छति॥७॥पुष्येपूज्यमहादेवंविप्रायान्नं
ददातियः॥बृहस्पतिसमोबुध्याभवेत्तत्रनसंशयः॥८॥
आश्लेषर्क्षेमहादेवंपूज्यतोयंददातियः॥नागलोक
मवाप्नोतिसपुमांस्तत्रमोदते॥९॥मघेदेवंसमारा
ध्यतिलानांमोदकंनरः॥ताम्रंचद्रोणयुग्मंवाब्रा
ह्मणायददातियः॥सर्वपापविनिर्मुक्तःपितृलो

कमवाप्नुयात्॥१०॥भगनक्षत्रकेभक्त्यापूज्यदेवं
त्र्यंबकं॥यथाशक्तिप्रदानेनभगलोकमवाप्नुयात्॥११॥
उत्तरेशिवमभ्यर्च्यगांददातिद्विजातये॥सूर्यलोक
मवाप्नोति नात्रकार्याविचरणा॥१२॥हस्तेपूज्य
महादेवंदद्याद्ब्रह्मविदेधनं॥स्वर्गलोकमवाप्नोतिसु
खंचाक्षय्यमश्नुते॥१३॥चित्रायांईश्वरंपूज्यभक्त्या
दत्वांगुलीयकं॥चपारंप्राप्यतेनैसहरुद्रसगच्छति॥न
॥१४॥स्वातौसांगंसमभ्यर्च्यब्राह्मणानपिभोजयेत्॥
वायुलोकमवाप्नोतिसुखंचानंत्यमश्नुते॥१५॥विशा
खेपूज्यदेवेशंदत्वाब्रह्मविदेधनं॥इंद्राग्नित्वमवाप्नो
तिशिवंप्राप्नोत्यसंशयं॥१६॥अनूराधादिनेसाक्षा
द्भिःपूज्यवृषध्वजं॥दत्वाब्रह्मविदेवित्तंमैत्रलोकेम
वाप्नुयात्॥१७॥ज्येष्ठायांशिवमाराध्यदत्वामापा

न्द्रिजातये॥ इंद्रलोकमवाप्नोति नात्र कार्या विचारणा॥
मूले महेश्वरं पूज्य ब्राह्मणाय ददाति यः॥ अन्ने स्वमेने
तं लोकं गत्वांते रुद्रमाप्नुयात्॥१९॥ पूर्वाषाढे महादेवं पू
ज्य पुष्पं ददाति यः॥ स याति वारुणं लोकं नात्र संदेहकार
णं॥२०॥ उत्तराषाढनक्षत्रे पूज्य देवं त्रियंबकं॥ दत्वा तंदुल
मन्यद्वा ब्राह्मणायानसूयवे॥ ब्रह्मलोकमवाप्नोति विश्वे
देवत्वमेव च॥२१॥ श्रवणे रुद्रमभ्यर्च्य दत्वा विप्राय भोजनं॥
विष्णुलोकमवाप्नोति सुखं चाक्षयमश्नुते॥२२॥ धनिष्ठा
यां समाराध्य नीलग्रीवं त्रियंबकं॥ वसूनां लोकमाप्नोति
दत्वा विप्रमुखे धनं॥२३॥ रुद्रं शतभिषे पूज्य ब्राह्मणाया
नसूयवे॥ दत्वा वस्त्रं सुवर्णं वा वारुणं लोकमाप्नुयात्॥२४॥
पूर्वाभाद्रपदे पूज्य पुराणं परमेश्वरं॥ एकपादहरं याति
नात्र कार्या विचारणा॥२५॥ पश्च पूज्योत्तराभाद्रे शिवं प
रमकारणं॥ ब्राह्मणाय विनीताय ददाति कुंनमुत्तमं॥

अहिर्बुध्न्यमवाप्नोति नास्ति संशयकारणं॥२६॥ रे
वत्यामभिपूज्येशं दत्वा विप्राय भोजनं॥ स्वर्वे लोके
मवाप्नोति सत्यं सत्यं महामुने॥ इति नक्षत्रार्चनम
[illegible] स्कांदे॥ सूर्यसंक्रांतयः सर्वाः प्रियाः
स्युः पार्वतीपतेः॥ इति संक्रांतिपूजा॥ अथ वारपू
जा॥ अर्कवारे महादेवं त्रिः कृत्वा तु प्रदक्षिणं॥ प्रणम्य
दंडवद्भूमौ भक्त्या परमया सह॥ मूलमंत्रेण विद्वांसप
नुदत्वा तु पूजयेत्॥ ब्रह्महत्या सुरापान स्वर्णस्तेयादिपा
तकैः प्रमुच्यते नात्र संदेहो मर्द्धस्यापि पूजनात्॥१॥ सो न्क
मवारे महादेवं दृष्ट्वा देवं प्रणम्य च॥ वस्त्रं वा धनमन्यद्वा
ददाति शिवयोगिने॥ मुच्यते रोकरमोत्थैः सर्वपापै
[illegible] नं संशयः॥२॥ भौमवारे महादेवं प्रणम्य शिव
योगिने॥ ददाति धनमन्यद्वा स युद्धे जयमाप्नुयात्॥३॥

॥५१॥

प्र

बुधवारे निरूपाक्षं प्रणम्य भुवि दंडवत् ॥ अभ्यंगं
योगिनः कुर्वन्नारोग्यं श्रीमाप्नुयात् ॥६॥ गुरुवा
रे शिवं दृष्ट्वा प्रणम्य परमेश्वरं ॥ ज्ञानिने भोजयित्वा
तु शिवज्ञानमवाप्नुयात् ॥७॥ भृगुवारे शिवं दृष्ट्वा प्र
णम्य वृषवाहनं ॥ शिवयोगिकरे [illegible]त्वा दर्पलिके शि
क्षान्नमुत्तमं ॥ वंध्यापुत्रमवाप्नोति भेरुस्माप्नोति कौ
शलं ॥८॥ मंदवारे महादेवं नमस्कृत्वेशयोगिने ॥
ददाति धेनुमत्यल्पमपि यः सोप्यकोतमः ॥ स राज्ञां
वल्ले भोभस्त्वा धेनं चाक्षय्यमाप्नुयात् ॥९॥ इति वारेषु
आमाहिमा ॥ अथ व्यतीपातपूजा ॥ व्यतीपाते धनेनैा
मौलिहेवात्तुलांस्तथा ॥ नमस्कृत्य महादेवं योगिने यो
ददाति सः ॥ सर्वपापविनिर्मुक्तः स्वर्गमोक्षं च विंद
ति ॥ व्यतीपाते हेमदानं वरिष्ठं परिपठ्यते ॥ रांभवे

॥५१

तद्धरिष्टाय दद्यात्तं तत्फलं लभेत् ॥ इति व्यतीपातपू
जा ॥ अथ दोलोत्सवः ॥ स्कांदे ॥ चैत्रे शुक्लतृतीयायां शं
करेण समन्विता ॥ देवीं यजेत् कुंकुमादिसुगंध
कुसुमैर्नवैः ॥ स्वगांधधूपदीपैश्च दमनेनाविशे
षतः ॥ आंदोलयेत्ततो वत्स शिवोमातुष्टये सदा ॥
इति दोलोत्सवमाहिमा ॥ अथ शिवपुराणे शिव
भक्तिमहिमा ॥ वैजपेयशतैरिष्ट्वा यल्लभेत द्विजो
तमाः ॥ विप्रो विंशतिरात्रेण रुद्रभक्त्या तदश्नुते ॥
अश्वमेधसहस्रस्य सम्यगिष्टस्य यत्फलं ॥ मासे
न तदवाप्नोति शिवलिंगार्चने रतः ॥ सर्वतीर्था
भिषेकस्य सर्वदानफलानि च ॥ सर्वयज्ञफलं चै
व उपवासफलानि च ॥ तपांसि विविधानि व्यासमेता

॥५२॥

निविविधानि च॥ सर्वमेव तदाप्नोति लिंगं योर्चय
तेष्वहं॥ राजसूयसहस्रस्य सम्यगिष्टस्य यत्फलं॥
त्रिभिर्मासैरवाप्नोति समलिंगार्चनेरतः॥ यत्फलं पा
कयज्ञेषु हविर्यज्ञेषु यत्फलं॥ एकाहात्तदवाप्नोति
शिवलिंगार्चनेरतः॥ महेश्वरसमः कश्चिन्न भूतो
न भविष्यति॥ अर्चयंति सदा लिंगं सर्वे सुरपतिः शि
वः॥ ब्रह्मा विष्णुश्च रुद्रश्च चंद्रादित्यौ समीरणः॥ य
मः कालश्च मृत्युश्च वरुणो धनदोऽनिलः॥ ऋग्वेदः सा
मवेदश्च यजुर्वेदस्तथैव च॥ इतिहासोऽथर्ववेदउमा
गायत्री रेवचा॥ शैवपुराणे॥ स्त्रियः शूद्राश्च म्लेच्छा
श्चैवान्ये पापयोनयः॥ नमस्कारसहस्रेण तद्देव
फलमाप्नुयुरिति॥ शालास्य माहात्म्ये॥ दानानामे
न्नदानं चैव वर्णानां ब्राह्मणो यथा॥ पात्राणां शिव

॥५२॥

थं भक्तश्च धर्माणां शिवधर्मं विदिति॥ स्कांदे॥ अन्न
दानाधिकं दानं न भूतं न भविष्यति॥ देवानां तु य
था मध्ये महादेव इतीश्वरः॥ शालास्य माहात्म्ये॥
देवानां च समस्तानां भागस्तु द्विविधो मतः॥ प्रथ
मः कर्मकांडाख्यो ज्ञानकांडो द्वितीयकः॥ एत
न्महालिंगपूजा कर्मकांडगता न हि॥ बोध्ययंति
चैवोक्यानि सत्यमेवं मुनीश्वराः॥ ज्ञानकांडजवा
क्यानि रूपं साध्येत्सुखात्मकं॥ श्रीमच्छालास्यनाथ
स्य वंदस्य त्यादरेण तु॥ विष्ण्वादिदेवताः सर्वास्तंरा
भूताः पिनाकिनः॥ स्वयं व्यापी महादेवः स्वयमंशीप्र
कीर्तितः॥ सर्वासां देवतानां च स्तैयाद्विविधं हविः॥
तत्सर्वं उरीगरहाति फलान्ययदाति चा तत्वम
स्यादेवाक्येन मतिपापायमेवाहि॥ सर्वं जगाच्छिव इति

॥५३॥

शानं भोगापवर्गदं॥ तत्तुज्ञानेन च तुल्यं च परं किंचि
न्न विद्यते॥ य एक एव रुद्रोयं स्यांशेनौ विक्रया सह॥ न
द्वितीयायतस्छे स ध्येयोपास्यो मुमुक्षुभिः॥ एवं वेदां
तवाक्येष्वप्रतिपादित ईश्वरः॥ सुदरेश्वर एवेति वी
दुर्वेदांतवादिनः॥ एक एवाद्वितीयं चैब्रह्मेति प्राह यछु
तिः॥ अथ स्कांदे चित्रकांडे॥ शिवालयं विधायाग्रे कूपं
वाप्यथवापिका॥ यः करोति स पुण्यात्मा लगण्यं पुण्य
मस्य हि॥ अथात्र कुरुतेष्य पुष्पवाटिकां यदि शोभनां॥
पुष्पैर्येद्द्रुवैर्नित्यं अर्चयंति नराः शिवं॥ सा चेत्सुपुष्प
वृक्षाणामारामेण समन्विता॥ साक्षात्स एव स्वर्गौयः
स भुवलीकतः परः॥ अथ तत्रानिशं विप्राः भुंजते यदि
पावना॥ शक्रलोकात्पुण्यतमो लोकस्तेन विनिर्मितः॥
प्रासादध्वजमारोप्य विचित्रं परमुत्तमं॥ तत्तं तु संख्या
कल्पांस्तु कैलासोपरि मोदते॥ वातहृतपताकानां या

॥५३॥

वंस्यः कंपभंगयः॥ तावत्संख्यास्तु कैलासे वसेयुः
स्तस्य पूर्वजाः॥ स्तनसंहितायां॥ रुद्राक्षधा
रणं भस्मना वेदोक्तेनैव वर्त्मना॥ न करिष्यति मोहे
नेपाखंडोपहतो जनः॥ लिंगेदिनादिने देवं शिवं
रुद्रादिसंज्ञितं॥ नार्चयिष्यंति वेदेन पाखंडोपह
ताजनाः॥ देवकार्यं न कुर्वंति पितृकार्यं विशेषतः॥
औपासनं न कुर्वंति पाः॥ पंचयत्नं न कुर्वंति न येवा
तिथिपूजनं॥ गंगास्नानं न कुर्वंति पाः॥ एकादश्यां
मथाष्टम्यां चतुर्दश्यां विशेषतः॥ उपवासं न कुर्वंति
पाखंडोपहताजनाः इति॥ अथ स्कांदे हिमवत्खंडे॥ म
सः॥ शिवमंत्रं किं तत्स्नानेन मेधः प्रमादतः॥ सता
वस्यातकालोके वेदवाह्यः स एव हि॥ शिवबुध्या प्रप
ष्यंति शिवं शिवपरायणाः॥ शिवालयः शैव एव
किं पुनः शैव एव सः॥ अनंतजन्म पुण्यानां फलं शैव

त्वमीदृशं ।। रौवे विलोक्य पुण्येन कः सुखेनाप्नुयाद्दिवि
यत्र शंभवपादाब्जरजोलेशः पतिष्यति ।। तत्तावद्दत्तमेती
र्थं यत्र शंकरसंनिधि ।। तत्रैव धर्माः सर्वेपि सर्वाभीष्टफ
लप्रदाः ।। शांभवानां संनिधाने कृतं पुण्यं तदक्षयं ।। नय
त्र पापसंबंधः सर्वसंपत्समागमः ।। आगते शांभवे गेह
नृत्यंति पितरः सुराः ।। तदासनप्रदानेन स्वर्गलोकपति
र्भवेत् ।। भक्त्या तच्चरणांभोजं प्रक्षाल्य विमलैर्जलैः ।। पूतो
भवति पुण्यात्मा निरतः पापसंघतः ।। यो भावचरणांभो
जं शिरसा प्रणमेन्मुहुः ।। तं नमंति सुराः सर्वे धन्यायामिति
वादिनः ।। त एव धन्याः पुण्याश्च ये शांभवपदार्चकाः ।। तत्पा
दजलपानेन पीयूषपीतमेव हि ।। शिवः ।। शृणुध्वं मुनयः
सर्वे भूतिधारणपूर्वकं ।। हृदि ध्यात्वा महादेवं मंगलं धा
रणमव्ययं ।। शिवार्चनं परो धर्मः सर्वधर्मोत्तमोत्तमः ।। म
हिमा शिवराज्ञानां न ज्ञातुं शक्यते मया ।। वेदैरपि नावि
ज्ञातो मुनिभिश्च सुरैरपि ।। मन्त्रे जपयोग्यत्वं नासी

ति मुनिभिः किल ।। व्यासः ।। महाशांभवयोगेन भवाब्धि
रपि शुष्यति ।। शैवधर्मोपदेशो यैर्योग्यो भाग्यवतां व
रः ।। ३० अलं यागसहस्रेण प्राप्यलं योगाब्दैरपि ।। भक्षिते
शिवनैवेद्ये शिवसायुज्यमाप्नुयात् ।। ३१ अतः परं शंकर
स्य संनिधाने मया श्रुतं ।। येनेदं शिवनैवेद्यमकस्मा
त्समुपागतं ।। न पश्यत्यपि क्षुधातावेदश्नन्नमेतयापि
किं ।। नोपेक्षणीयं सहसा शिवनैवेद्यमागतं ।। दृष्टे
पि शिवनैवेद्ये यांति पापानि दूरतः ।। भुक्ते तु शिवनै
वेद्ये पुण्यान्यायांति कोटिशः ।। दूरतः शिवनैवेद्यगंधो
घ्रायालि चेत्तदा ।। पापसंघास्तु सहसा प्रलयं यांति
वस्तुतः ।। यस्य गेहे शिवनैवेद्यप्रचारोपि प्रजायते ।। त
द्गृहं पावनं सर्वं अन्यपावनकारणं ।। ३२ आगते शिवनै
वेद्ये गृहीत्वा शिरसा मुदा ।। भक्षणीयं प्रयत्नेन शिव

स्मरणपूर्वकं॥ क्षीरंवा फलरोषंवा अलंवा शांक
रार्पितं॥ गृहीत्वा मुच्यते सद्यः पापकोटिगणाद्
धि॥ शंभोरपत्यं भक्तो चेति शांभवः॥ परशिवः॥ गौ
रीशरीरे रमते ममर्चितमनुत्तमं॥ काश्यां शांभ
वचितेपि तदन्यत्रन सर्वथा॥ बहुजन्मार्जितैः पु
ण्यैर्भवे भक्तिः प्रजायते॥ तया भक्त्या महादेवं ध्या
त्वा मुक्तो भवेन्नरः॥ गुरुरुवाच॥ धर्मोत्तमोत्तम
त्वेन॥ शिवधर्मः प्रकीर्त्तितः॥ शिवधर्मास्परो धर्मो
नास्तिनेश्रूयते ध्रुवं॥ तेनैव शिवधर्मेण सर्वकामा
मानवाप्नुयात्॥ वसिष्ठउवाच॥ शांभवैः सह
संलापो पापकोटिविनाशकः॥ शांभवानां दर्श
नं च शंकरस्येव दर्शनं॥ शांकरो दुर्लभो लोके

शिवपूजास्ति दुर्लभा॥ अशुचिर्वा शुचिर्वापि यः स्मरेद्गि
रिजापतिं॥ स शुचिस्तेन युक्तोपि पूतो भवति सर्वदा॥
इति शांभवप्रशंसा॥ विष्णुः॥ महाप्रयाणेषु महेशना
मस्तुतं स्मृतं वा यदि पुण्ययोगात्॥ तदा स मुक्तो भ
वतीति मन्ये नान्यस्य मुक्तिः प्रलयेपि सत्यं॥ विष्ण्वादि
सेव्यैर्विबुधैर्विशिष्टैर्विद्याविशेषार्चितपादपद्म॥ हा
लास्यनाथायनमोस्तु तुभ्यं श्रीसुंदरेशाद्भुततांडवेश॥
इति श्रीमद्द्रोपनामकजयरामभट्टसुतवीराणसा
गर्भसंभवकाशीनाथविरचिते शिवभक्तिरसायने
पंचमोल्लासः समाप्तिमगमत्॥ श्रीदाक्षिणामूर्ति
शिवार्पणमस्तु॥ श्रीकाशीविश्वेरार्पणमस्तु॥ शुभं॥
इदं श्रीशिवभक्तिरसायननामकं पुस्तकं काशीवा
सीकनीटकोपनामकबाळादीक्षितेन लिखितमिति॥

K K S U LIBRARY
RAMTEK
441 106
M-859
Dist Nagpur

```
[OrderDescription]
,CREATED=22.10.20 11:16
,TRANSFERRED=2020/10/22 at 11:23:32
,PAGES=55
,TYPE=STD
,NAME=S0004355
,Book Name=M-859-SHIVBHAKTI RASAYAN
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF
,FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF
,FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF
,FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
```

```
FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF
,FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF
,FILE43=00000043.TIF
,FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF
,FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF
,FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,FILE50=00000050.TIF
,FILE51=00000051.TIF
,FILE52=00000052.TIF
,FILE53=00000053.TIF
,FILE54=00000054.TIF
,FILE55=00000055.TIF
,
```